

Mladini.

*O mladina, zdrava kakor ptič,
na perotih naglega mišljenja,
kvišku se tvoj smeli duh popenja,
vrtoglavice ne čuti nič.*

*Pred teboj se kakor morska plan
širi dela nedogledno polje,
urna plamenica, sila volje
prerokujeta ti ploden dan.*

*In mi stari gledamo naté,
čudimo se tvoji moči mladi,
za teboj bi radi in neradi,
strah in up nam polnita srce.*

*Strah in up — a brez voščila ne:
naj bi tvoja moč nam dan prinesla!
Tvojim rokam prepustimo vesla,
jadra, sidro — le krmila ne.*

Pomenki.

Naša vas.

Kakor s trakovi so zvezane s cestami tu vasi;
cerkev je dvignila glavo preko streh,
z viška motri nehanje ljudij pod seboj,
ure jim meri in delo deli.

Hiše so hišice, okna so okenca, nagelj iz oken
lje zelen se po steni, rudeče se peni
v solncu tihi ta slap. —

In pisanih rut so vesele tvoje oči,
zdravih, rujavih lic in bisernobelega smeha,
kretenj oglatih in hoje nerodne in kmečkih zadreg.

(Župančič: Duma).

Poznate slovenske vasi? Vsaka ima zase nekaj posebnega, da si je brez tega kar ne more misliti človek in si domneva, da mora prav tako biti, kakor je. Nihče ne ve, kdaj je nastala taka vas in kako. Pred davnimi časi so prišli sem ljudje in so se ustanovili. Videli so krasno zemljo pred seboj, priljubila se jim je in ostali so tukaj. Kjer so šumeli daleč na okoli gozdi, se širi zdaj pisano polje, vinogradi zelene po brdih, veselo se v solncu svetijo gorice, pod njimi pa šume košati hrasti. Cesta se vije skozi vas, daleč iz sveta prihaja in vodi daleč naprej v svet. Odkod, kam — komaj bi si človek upal misliti. Hiše stoje ob cesti na vsako stran. Ponosni beli domovi so vmes, in nizke kočice.

Sredi hiš stoji cerkev z visokim rdečim stolpom med močnim zidovjem. Pozna še, da je stala nekdanj trdnjava tukaj, a čas je porušil mogočno zidovje. Ostal je samo spomin nekdanjih dni. Prešli so sovražni časi in trdnjave ni bilo treba več, samo ostanki zidovja so ostali za spomin, da govore o davnosti.

Čudovito krasna je naša vas zjutraj. Solnce vstaja nad vrhovi in obseva hólme z belimi cerkvami, hiše z majhnimi vrtovi in zelene gorice poleg gostih lesov. In čudovito krasno je zvečer, ko zahaja daleč nekje solnce ter prihaja sanjava noč s tihimi koraki čez vrhove in gozdove; bliža se dolini, kakor da nosi v svoji tišini tisoč sanj, bajk in pravljic. — Kadar je temna noč, molé njene mrtve sence nekako strašeče pod nebo. Vsaka skala in vsako drevo oživi in govori, celo hiše, zavite v meglo šepetejo tajno povesti o ljudeh, ki so bivali v njih in o časih, ki so bili strašni.

Taka je slovenska vas. Človek obstane pred njo, jo gleda in se čudi. In takrat se mu zazdi, da ne bi moglo biti drugače, da je najlepše tako, kakor je, da morajo biti vas, cerkev, hiše prav tam kjer so, celo drevje ima svoje mesto in bi bilo brez pomena, ko ne bi rastle prav tam, kakor je.. Cel stolp mora imeti prav tako streho in hiše taka okna. Človek ljubi vse to, kakor lepo staro navado, zakaj vse priča in govori o zgodovini, vedno ljubljeno, nikdar pozabljeni.

Zgodovina vasi.

Naše vasi imajo živo zgodovino. Rodovi so pomrli, stoletja so minila, a vas je ostala in v njej živi zgodovina. Takrat, ko so prišli ljudje ter se jim je priljubil ta kraj in so ostali tu, takrat se je začela ta zgodovina, dolga zgodovina nele ene vasi— temveč celega naroda.

Bukovo na Goriškem.

Isti narod je postavil razvalino na strmini, ki je stoletja ne morejo uničiti v prah, isti narod je sezidal cerkev z visokim stolpom, isti narod je zložil ponosni grad nad vasjo in dogradil borne kočice v vasi. In zato ljubi vse to, zakaj vse to je njegovo delo.

Prišli so drugi iz tujine in so posedli njegovo mirno zemljo in roboval je narod, delal in molče trpel. To je bila njegova zgodovina. A vse trpljenje je pozabljeno in iz vsega so ostali lepi svetli spomini. — Sledili so vedno hujši, slabejši časi in kdo se ne bi rad spominjal onega, kar je bilo nekdanj lepega. In kdo ne bi ljubil te vasi, teh vinskih gričev in rodnih brajd, nad katerimi vzhaja solnce vsako jutro in na katere pada nočni mrak, poln pravljic o križpotih in strahovih, o vedomcih in nočnih pošastih. Kdo ne bi ljubil vsega tega! Zakaj prihaja dolgčas v srce in tesnoba v dušo, ako človek ne vidi tega tri dni?

Hitro so se menjavali časi tako, da skoro ne veš, ali se je človek izpreminjal s časi, ali časi s človekom. Hitro je šla naprej dolga zgodovina in kdo bi mogel vedeti vse neštete povesti, ki so se godile v vasi: kako so zidali prvo hišo, kako so zidali drugo poleg nje, kdo je zasadil staro lipo sredi vasi, kdo se je senčil pod njo in kdo je prvi razsojal našo pravdo pod njenimi cvetočimi vejami.

Nihče skoro več tega ne ve. Stari ljudje pripovedujejo, kar so jim povedali starejši ljudje in ti so slišali povesti in bajke zopet od starejših ljudi. Zato je vse motno in nejasno, kakor bajka. Vseeno je, ali pripovedujejo o krutih grajščakih ali o krvoločnih Turkih: bilo je in minilo je, kdo bi vedno razmišljal o tem. Kakor žive ljudje v vasi, tako živi z njimi zgodovina in ako bi vsi umrli, umrla bi zgodovina z njimi, izginile bi vse povesti preteklih let in zapisano ne bi imelo življenja.

Pa ljudje žive in z njimi živi zgodovina. Zvečer se vsede stari oče s pipo v ustih za ognjišče in premišlja vse to, odkod je prišlo in kam gre. Malo mu je mar, kako in kaj je sedaj, ampak gotovo je slabše od prejšnjega. Vsako leto je slabše na svetu. Stari ljudje so poznali boljše čase in starejši še boljše.

»Časi, časi,« premišlja ded v svoji stari pameti, kapo pomakne na stran in zamišljen puha dim predse.

»Tudi kadili niso včasih, no, tako se časi izpreminjajo. In bogve, kako bo...« si misli.

In potem premišlja vse, kako je bilo. Brezverci, pagani so bili, ko so prišli sem. »Slovani« so jim rekli, močni so bili stari ljudje. Prišli so in so delali menda in bogove so častili. Pravijo, da so bili pred njimi tu pasje-glavci in kdo ve, kaj še vse. Prebili so tudi hude čase stari ljudje. Ob reki, kjer je grič, so imeli boga... In starček pomisli: kdaj je neki bilo vse to? In kaj potem? No, potem so se pokristjanili, Ciril in Metod sta prišla, cerkev so sezidali. In potem? Živel so mirno, srečno in zadovoljno, svoji gospodarji so bili... Kaj pa razvalina nad vasjo, kdo jo je sezidal? Pravijo, da je prišel grof in sezidal grad na strmini. Z bičem je tepel ljudi, nositi so morali kot živina. Zato pravijo, da se hodi na razvaline vsako leto kača na solnce gret. Zakaj pa je razpadel ta grad? Težki časi so bili, punti so nastali. S kosami in motikami so pregnali valpete in grajščake — pa so prišli še hujši časi: Turki so se usipali, luterš vero je vrag zasejal. Tam pri tistem znamenju je bežal Turek in v sosednji vasi so spodili Primoža, enega nepri-diprava, ki je sejal razdor.

Starček maje z glavo. Vse leži temno in nejasno v preteklosti. Cesar Jožef je prišel potem in on je bil dober kmetu, zato je kmalu umrl.

In potem je prišel Napoleon in Francozi. Saj še živijo Napoleonovi vojaki, stari so in silno, silno redki. Zadovoljno si prikima, zakaj zdi se mu, da jo premotril vso zgodovino in da ve vse, kolikor je mogoče vedeti. Kar se je zgodilo potem, to pomni sam in zdi se mu, da ve zelo mnogo. Tistega

gospoda Lovreta je poznal, ki so ga učili, pa gospoda Janeza, ki je konja jahal, pa Tomaža, Antona, Loizeta, ki je umrl v cerkvi, prav vse do današnjega, ki ga bo pokopal. Dobro ve, kdaj so zvonove kupili, kdaj so jih prelili, kdaj so jih vzeli in pustili samo enega, ki bo tudi njemu zazvonil ...

Tako so minevali časi, stoletja in leta in to je zgodovina.

(Iv. Lah, *Vaška Kronika*).

Vaška družina.

V naših dneh kmalu ne bomo poznali več pravega pomena vasi. Zatemnila je vas politična opredelitev vasi v občine — skratka: postali smo uradni in neznan nam bo kmalu družinski pomen naših vasi.

Nedelja v vasi.

Življenje v vasi mora biti razširjeno življenje večje družine. V vasi se poznajo vsi; po šegah in skupnem življenju so si sorodni, čeprav so po stanu in premoženju različni.

Kakor hitro je rojen nov otrok na vasi, zvedo že to veselo novico otroci na drugem koncu vasi. Radovednost jih žene k zibki. Videti morajo novorojenčka in izraziti svoje mnenje. Vaška družina se je pomnožila za enega člana in ta dogodek je za vse vaščane pomemben.

Kakor rojstvo, tako se hitro razširi po vasi vest o smrti. Mrtvaški zvon iz lin vzbudi tisoč vprašanj in tisoč sočustvujočih src moli za onega, ki je zapustil vaško družino. Kropit ga gredo. Tajnostna groza pretrese vsakega, kdor stopi v sobo, kjer spi smrtno spanje na parah mrtvaško blede mrlič, oni, ki so ga vsi poznali in natančno vedeli za njegove vrline in slabosti. Pokopljejo ga. Vsa vas gre za pogrebom, domači fantje ga neso na ramah, domača dekleta mu spleto vence iz pušpana in sosedje mu svetijo na zadnji poti iz domače vasi.

Kakor ob rojstvu in smrti, tako čutijo vaščani tudi v vsakdanjem življenju drug z drugim. Vsi so delavno oblečeni med tednom in prazniško v nedeljo. Celó dijak, ki pride iz mesta na počitnice, pusti med tednom mestno »modo« in postane drugim enak. V hišah vlada komunizem ljubavi. Vsi sede pri isti mizi, nele gospodar, tudi hlapci in dekcle. Celó berači so gostoljubno sprejeti v vasi in imajo svoja stalno določena prenočišča.

V naših vaseh vlada še lep družinski pozdrav: Bog pomagaj, Bog daj srečo! Vsi si voščijo dober dan, vsi čutijo, da so ti pozdravi odkritosrčnejši in pomembnejši kot

naš življenje odločilno vlogo. Kdor pride zvečer v hišo, mora moliti z drugimi rožni venec. V nedeljo gre vsa vaška družina v cerkev. Oni, ki bi se odujil tem verskim navadam, je izrodek. Ogibljejo se ga in nimajo ga več za svojega. Kdo pa naj vlada nad vaško družino, če ne Bog dobrotni? Iz Njega izhaja medsebojna ljubezen, smisel za skupnost, odgovornost in prizanašanje. K Njemu se zbira vsako nedeljo vaška družina, proseč ga varstva in blagoslova.

Verski prazniki so za vaščane obenem družinski prazniki. Kdor je doživel Telovo na deželi, ta ve, kako cela vas krasi hiše, postavlja mlaje, snaži poti in zaljša cerkev. Podobno je za Vse svete na pokopališču. Ljudje ob takih praznikih javno manifestirajo za družinsko skupnost cele vasi. Kako zelo se ločijo ti prazniki od uradnih državnih praznikov, ko je prisilni »moraš« merodajen, ne pa prostovoljna družinska zavest!

Vasi imajo tudi svoja vaška znamenja, ki so vsem sveta in vsi skrbijo zanje. Pa najsibo kapelica na vasi, znamenje ob cesti, vodnjak pred hišo ali lipa na sredi vaškega trga — vsi ti so spomeniki vaše vzajemnosti. Lep znak družinske zavesti se je ohranil ponekod na Goriškem, kjer nazivljejo otroci vsakega odraslega možkega »stric« in žensko »teta« ali »nuna«, stare možake pa z imenom »oče«. Dobro se poznajo vsi med seboj, vedo, kdaj je kdo dobre volje, kdaj je muhast, poznajo vse slabosti in kreposti vaščanov in vaščane in se znajo ogniti človeku v onem trenutku, ko vedo, da je »nasajen« za prepir. Posebna vrsta vaških ljudi so »rogovileži«, ki vzkipe hitro, kot mleko v loncu, pa niso niti od daleč tako nevarni, kot molčeče »tihe vode«.

Otroci, z oprtnicami čez platneno srajco, so življenje cele vasi. Njih krik in vrisk, jok in stok dela sicer mirno vas polno življenja. Med otroci

Navihanec.

so posebno znani vaški »navihanci«. Noben plot jim ni previsok, nobena hruška pregladka, noben kamen pretežek. Vse preplezajo, iztaknejo, prebrnejo, raznesejo in najhujše nesreče jih ne zmodre. Kaj menite, da je takemu paglavcu, če se mu črni trn zapiči v nogo? Po eni vam priskače domov, sede na klop in ukaže sestri, da izvrši »opasno operacijo« s šivanko.

Najlepša lastnost, ki žalibog izginja iz vasi, je medsebojna pomoč med družinami. Pomagajo si v vseh slučajih, nele če hiša gori, ali človek zboli. Tudi v slučaju, da zboli živina, da ne morejo speljati konji, da ni slučajno te ali one stvari pri rokah, priskočijo takoj sosedje drug drugemu na pomoč.

Kaj pa preprirov ne poznajo naše vasi? Kje pa je človek pod milim Bogom, da bi se še nikoli ne spril? Priložnosti za prepire je pa v vasi več kot dovolj. Kokoš skoči v sosedov vrt, otroci zlomijo vejo, živina gre v škodo — pa je že ogenj v strehi! Vendar o prvi priliki, ko kliče dolžnost vzajemnosti, je prepir brez vseh ceremonij pozabljen.

Da, kadar gre za pomoč, tedaj je vsa vas takoj po koncu. Nič zato, če si pri tem skvariš obuvalo, raztrgaš suknjo, izpostaviš nevarnosti! Po tem nihče ne vprašuje, če je ogenj v strehi, ali življenje na vagi. Vsak stori svojo dolžnost in niti od daleč mu ne pade na misel, da bi zato vprašal po odškodnini.

Opasna operacija.

Domači fantje so bili včasih varuhi vaških deklet. Gorje onemu, ki ni bil domačin, pa se je drznil zalezovati domača dekleta! Fantje so si šteli v čast, da ni nihče trgal rož na vaškem dekliskem vrtu. Da še celo takrat, ko je kot ženin odpeljal nevesto iz vasi, je moral plačati »odkupnino«.

Vsaka vaš je imela tudi svojega zavetnika — patrona. Na njegov praznik je bil slovesni dan za celo vas. Ime patronovo je nosilo čimveč vaških otrok, tako, da je bilo na patronov praznik po celi vasi in družinah pravo godovanje. Bridko postane človeku, če premišljuje današnje vaško življenje, ki ni ponekod niti od daleč podobno vaškemu življenju v preteklosti.

Vzroki za to vaško modernizacijo so različni. Najtežje povem, in ti so: verska mlačnost, samoljubje in pohlep po denarju! Če ti trije rušilci vaše vzajemnosti odromajo iz vasi, se bo spet naselila vanje nekdanja lepa družinska vez med vaščani.

Kaj smo dolžni rojstni vasi?

Rojstna vas je sveta zemlja. V njej počivajo telesa naših dedov, ki na tajnosten način še vedno živijo in sodelujejo z nami. Navada je, da se otroci poštenih staršev že takoj iz mladosti učijo spoštovanja in plemenitega obnašanja do starejših ljudi, zlasti do vaških predstojnikov. Čimbolj otrok odraščá, tembolj odgovoren je za svoje delovanje tudi napram domači vasi. Saj vemo, kako lahko en sam človek spravi v slab glas celo vas. Kot nekaka môra leži na vseh vaščanih vest o izvršenem hudodelstvu. Takoj vprašajo: Je-li domačin storil hudodelstvo? Kar oddahnejo se vsi, ko zvedo, da je bil zločinec tuj človek. Pa recimo, da je kdo izmed vaščanov postal slaven, zaslužen mož -- cela vas je ponosna nanj in se z njegovim imenom ponaša. Posebno zaslužnim možem postavljajo vaščani spomenike in pripovedujejo otrokom in vnukom o slavnih njihovih delih.

Zgraža se cela vas nad onimi, ki bi kršili dobro ime vasi. Posebno, če so tujci na obisku v vasi, bi domačini najraje videli, da bi vsaj nekaj časa izginili pijanci in pretepači, da bi vsaj tujci odnesli čim lepšo sliko o njihovem kraju. — Domači rojstni kraj spremlja človeka povsod, kamor gre. Ime domače vasi nosijo vse listine: na domovnici je zapisano, na krstnem listu se blišči in še celo na mrtvaškem listu bodo čitali preostali ime naše rojstne vasi.

Vsak količkaj zaveden domoljub bo pazil na to, da ne bo delal sramote svoji rojstni vasi. Vsa čast, katera doleti domačina v tujini odmeva tudi v domačem kraju. To so ponosni nanj sovaščani, ko se vrne med nje!

Neredkokedaj se zgodi, da ta ali oni obogati v tujini. Čeprav je že več let od doma, vendar se spomni domačih zvonov in prispeva zanje, spomni se revnih vaških otrok, rodne šole, domačega društva i. t. d. in ne štedi z denarjem, kadar gre zato, da pomaga domačinom. Naj mu bo tujina še tako mila, vedno uhajajo misli v rojstno vas in zadnja njegova želja je, da bi truplo njegovo počivalo v — rojstni vasi. Povsod je lahko človeku dobro — a doma najboljše.

Dr. M. Brumat.

Nove steze.

Ali naj zaostajate vi kovači nove dobe v naši krajini, mladeniči in dekleta »Prosvetne zeze«, za idealno mladino drugih narodov?

Že pred vojno, ko se je novodobni, razdivjani materializem čedalje bolj prikazaval v vsej svoji strašni nagoti ter vse plemenito uničujoči škodljivosti, so se zlasti med Nemci začele zbirati vrste katoliških mladeničev in deklet, ki so spoznali potrebo po novih in višjih potih. Nastali so večji in manjši krožki mladih ljudi, zlasti dijakov. V teh krožkih je zavel nov duh idealnega poleta in zanaša, ki je ustvaril že prav odlično število zares kremenitih katoliških značajev. Toda v materialistični predvojni povodnji so ostali glasovi teh mladih klicarjev neupoštevani, ves tok časa jim je bil sovražen.

Medtem je zadivljalo svetovno klanje. Vsi plemeniti ljudje so se zgrazali nad grozoto, ki je prišla nad narode. Iskali so krivce vsepovsod, vseprek so se čuli glasovi po maščevanju. V resnici je pa krivec le eden in drugega sploh biti ne more, namreč novodobna umska in srčna vzgoja brez Boga in brez vesti, ki bi bila usmerjena po božji postavi. Ta vzgoja je napravila iz človeka razumno žival — in česa drugega naj od nje pričakujemo, nego le prebrisanih, dobro preračunanih živalskih dejanj?

Svetovna vojska je torej glasno in neovrgljivo potrdila program katoliške mladine. In danes je našel tudi klic doslej prepitih in po krivici razvitih klicarjev mogočen odmev pri vseh, ki so jih topovi in obupni krči človeštva v zdramili iz umetne sanje o sreči človekovi brez Boga in njegove morale. Daleč je še do popolnega prerojenja človeške družbe. Toda najboljši vseh narodov so se lotili tega vzvišenega dela in ni mogoče, da bi njihova setev prej ali slej ne šla v bogato klasje.

Ko govorim o novih potih katoliške mladine, mislim predvsem na najnovejše katoliško gibanje nemške mladine. To gibanje je osredotočeno zlasti v dveh mogočnih katoliških organizacijah, »Quickborn-u« (živi-(sveži) vir) in »Neudeutschland-u« (Nova Nemčija). Naj posvetim nekoliko več pozornosti »Quickborn-u«.

L. 1909. se je v nekaterih mestecih Gornje Šlezije združilo po več visokošolcev-abstinentov v krožke. Eden teh krožkov si je izbral ime »Quickborn«. Ta krožek je zelo cvetel in jel vzbujači čedalje večje zanimanje. Kmalu so v sosednjih mestecih stvorili enake krožke z istim imenom. Med vojno so stvorili iz vseh krožkov prvo okrožje (Gan). Takoj po vojski, l. 1919. si je ta organizacija kupila grad Rothenfels ob Majni (Rothenfels am Main bei Lohr). Na tem gradu je bilo v avgustu prav istega leta prvo veliko zborovanje, kateremu je od takrat sledilo že pet naslednjih, vedno veličastnejših in sijajnejših. Iz štev. 6/7 letnika 1921. glasila »Quickborn«, ki leži pred mano, razvidim, da je duh te organizacije tako nov in svež, tako poln mladostnih sil, da bi bilo škoda, ako bi ne skušali čimbolj ga zanesti tudi v našo, toliko dobrega obetajočo »Prosvetno zvezo«.

Te mlade, globoko verne čete mladih fantov in deklet ne tratijo več časa z utemeljevanjem najvažnejših življenjskih in verskih resnic. Vprašanja kakor: ali biva Bog? ali je Kristus resnično Sin božji? ali je Kristus ustanovil cerkev? ali je ta cerkev katoliška cerkev? ali je človeška duša nemrljiva? ali ima človek svobodno voljo? ali je glas vesti glas božji? ali je molitev potrebna? ali imajo cerkvene zapovedi obvezno veljavo tudi za naprednega človeka? itd. itd. — takih vprašanj si ta mladina ne stavi več, to zanjo sploh niso več vprašanja, ampak temeljne resnice, ki jih dovolj jasno izpričuje izkustvo vse človeške zgodovine in izkustvo vsakega posameznega, krščansko vzgojenega človeka, ki gleda svet in njegovo početje z odprtim očesom. Rad priznam, da so tudi dobri katoličani, ki upravičeno polagajo še vedno veliko važnost na utemeljevanje teh najvažnejših resnic za mladino, toda mladina, o kateri govorim, smatra vse to za nepotrebno, dvomi v teh zadevah so ji znamenje zastarelosti, ostanki izza vesolinega potopa materialistične dobe, ki poginja v svojem lastnem blatu. Ta mladina se je dvignila nad to razdvojeno miselnost in si stavi nova vprašanja.

Da Bog biva ji je jasno, vprašuje se pa, kako ga čimbolj spoznati, se vanj potopiti, ga vzljubiti z vsem plamenom mladega srca. Da je Jezus Sin božji ni dvoma, vprašanje je le, kje vodi najlepša in za sodobnega človeka najprimernejša steza do poglobitve v Njegovo osebnost in do čim popol-

nejše usmeritve svojega srca po Njegovem vseobsežnem, v nedosežnem sijaju neskončne Ljubezni se žarečem srcu. Ta mladina ve tudi, da Kristus ni *bil*, ampak da *je* med nami, da je življenje in delovanje katoliške cerkve življenje in delovanje Kristusa, ki v njej tekom stoletij deli sadove odrešenja vsem narodom. Pač pa se vprašuje, kako bi se čim tesneje spojila s Kristusom v njegovi cerkvi, kako bi čimbolj doživljala cerkveno življenje skupnosti, bratovstva in one ljubezni, ki je družila prve cvetoče krščanske občine. Nova mladina ve, da je molitev najvišje človekovo delovanje, išče pa načinov, kako bi svojo molitev izpopolnila, da ta molitev postane zares iskreno občevanje s Stvarnikom. Tudi o duši je prepričana, da je ona tista tajna sila, ki človeka dviga nad žival in mu daje čast bogo-podobnosti. Svojo nalogo pa vidi nova mladina v tem, da to dušo prouči, da jo spozna v vseh njenih lastnostih in da jo s svobodnim udejstvom vseh najzlahtnejših sil čimbolj upodobi po božji volji in tako ustvari človeka, kakor ga je zamislil Bog sam. Človeku hoče vrniti čast, ki jo je proti božji volji sam zavrgel in zato se bori proti vsemu, kar nas ponižuje. V tem vidi resno delo in ne igranja. Zato si je novi rod napisal na prapor odpoved vsaki mehkužnosti, ki otopeva moč volje in jo dela nesposobno za velika dejanja. In velikih dejanj hoče. Tudi telesu hoče vrniti čast, ki mu gre. Naj ne bo suženj, pa tudi ne vladar duše, ampak duša in telo naj stvorita v harmonični enoti največjo umetnino — človeka po božji podobi. Kje pa vodi pot do povsem novega človeka v novem času, to so vprašanja, s katerimi se peča ta najnovejša katoliška mladina.

Ob strani stojijo tej mladini odlični možje, idealni mladinoljubi, ki ji kažejo nova pota in nove steze do tainnega povečanja pač silno ponižanega človeka. Med te može spada tudi odlični pisatelj Romano Guardini — ima sicer lepo laško ime, pa je Nемеc --, ki je nekak duhovni vodja Quickborn-a.

Tega moža je naprosilo l. 1920. Srednjerensko mladinsko okrožje (Jungengau), naj bi jim pošiljal pisma, ki bi jim dajala navodila, kako naj se oprimejo dela za lastno usovršitev, da bo uspešno. Ko so pa o božiču 1920. voditelji vseh okrožij, zbrani na gradu Rothenfelsu o tem zvedeli in slišali načrt, ki ga je za ta pisma izdelal R. Guardini, so izrazili željo, naj bi se pisma izdajala za ves Quickborn. In tako je dosedaj izšlo že 10 pisem, ki so v več tisoč izvodih poromala do zadnjega mladeniča in dekleta v Quickbornu. Vsi mladinoljubi se zanje zanimajo, celo na mojo pisalno mizo so prišla. Naslov jim je »Gottes Werkleute, Briefe über Selbstbildung« (»Delavci — ta izraz ne odgovarja popolnoma nemškemu — božji, pisma o samovzgoji«).

Trdno sem prepričan, da je v naši »Prosvetni zvezi« veliko površne mladine — kje pa je ni? — enako prepričan sem pa tudi, da je v naših mladih vrstah veliko fantov in deklet, ki slutijo bogastvo svojih duš, ki čutijo v prsih sile, da bi se dvignili nad zastarelo povprečnost, ki bi se radi izoblikovali v velike, močne globoko verne katoliške značaje. Imamo, gotovo imamo tudi mi mladino, ki le čaka, da nekdo pride in ji v jasnih obrisih naslika novega človeka, kakor ga sama sluti v globinah svoje duše, ki čaka nekoga, da ji pokaže pravo orodje in način kako ga uporabljati, da postane tudi ona nekak sotrudnik božji pri oblikovanju lastnega značaja in tako tudi značaja celokupne družbe. So mladeniči in dekleta med nami, veliko jih je, ki vedo za izgubljeni paradiz človeštva, ki vedo, da si ga človeštvo more nazaj pridobiti, pa ne vedo za nove steze in pota, ki vodijo do njega iz sodobnega močvirja.

Namenil sem se zato, da bom tem našim najboljšim — po zgledu in kolikor mogoče tudi po načinu R. Guardinja — v letošnjem »Čolniču« pod

gornjim naslovom pisal pisma, kjer jim bom skušal pomagati, da najdejo v plemenitem stremljenju pravo pot. Kajpada upam, da bom vsaj nekoliko ustregel prav vsem prijateljem N. Č., zlasti vam, fantom in dekletom.

Podajal bom misli, nasvete, vzbujal bom v vaših srcih skrite zaklade lastnih velikih misli, želi in teženj. Glavno delo pa čaka vas, kajti velike stvari se z majhnim naporom ne dosežejo, niti ne trajni uspehi s hipnimi žrtvami.

Torej, fantje in dekleta, nabrusite uma svitle meče, ojunačite mlada srca — bomo videli, koliko vas bo, ki mi boste mogli slediti po teh novih stezah.

J. K.

Sejavci.

*Pojdi čez polje s sejočo roko,
tíhi mož čez molčečo zemljó.
Sej, sejavec!*

*Zemlja je lačna in revna leži,
živeža čaka iz tvoje dlani;
vsadi kruha v sveže razore,
vsipaj bodočnost pod naše gore,
stvarjaj nam setve zeleneče!*

*Duša človeka, drevo vsihajoče,
duša človeka brez vere, brez sreče,
v setev veruj!*

* * *

Prapori dela nad zemljo vihrajo ...

*Delo rodeče: vesoljna postava,
je odrešenje, je radost in slava!*

*Delu služimo vedri in močni,
ne da kujemo bratom okove,
ne da sekamo rane globoke:*

*Mlade v delu posvečene roke
sejite semena za božje svetove,*

v tem se znamenju bratje spoznajo!

Tího sklonimo se k borni grudi:

*Majka ti naša, že zarje gorijo,
plugi in kose se v solncu bleščijo,
iz temnega sna se v cvetenje prebudi!*

*Tisoč mladih sejavcev prihaja,
tísoč svetlih vitezov dela,*

zemlja primorska budi se, preraja ...

Bratje, da bi se nam razcvetela!

F. Š.

Narodna prosveta.

[izobrazba najširših ljudskih mas je merilo narodne kulture. — Slovani v okviru italijanske države imajo možnost lastne kulture edino društvenega dela. — In naša prosvetna organizacija se je vedno zavedala te svoje visoke naloge. — Društva so nam bila naša vsakdanja šola, srednja in visoka. — V teh društvih črpa naš kmet in delavec svojo izobrazbo, izpopoljuje nedostatke ljudske šole, goji petje in dramatikó.

Našemu ljudstvo je društvo srčna potreba. — Od težkega in napornega dnevnega dela biti zvečer v društvene prostore čitat, pet, k sejam itd. Ves dnevni trud pozabi ob lepi pesmi, ob živi dramatici. Koliko žrtev, truda, časa, tiči v naših društvih, ki so edina opora in dvigalnica naše ljudske izobrazbe. To vidimo zlasti v naših Gorah, svetoči Vipavski dolini, pa tudi Kras se dviga.

»Vsi so prihajali, njega ni b'lo«. — Goriška okolica, ki bi morala prednjačiti v vsem kulturem in izobraževalnem delu — je morda — vsaj *idejno* najbolj nazadnjaška. Izvzemši nekatere vasi, tlači vse druge vasi mora predvojnih razmer. Inteligenca, ki je še ostala v goriški okolici, se ne more otresti še sedaj, predvojnega sanjarstva. Ne iz vojne, ne iz teka socialnih idej ni zmožna črpati kakih naukov. Še vedno čaka »spremembe razmer«.

Koliko zla poraja predvojna notranja razcepljenost v naši mladini goriške okolice, vidimo danes po sadovih, ki jih je pognala. — Pogumno in z jasnim očesom poglejmo resnici v obraz: *naša mladina ni željna izobrazbe — ampak — zabave*. To je dogma odrasle in doraščajoče mladine. — *Plesaška manija* je zavzela take dimenzije, da ne prizanaša niti očetom in materam ter celo šolski mladini. Klici prosvetnih delavcev, opomini resnega časopisja ostajajo glas vpijočega v puščavi. Mladina bo izobraževalno prireditve v lastni vasi zapustila in šla na ples v sosedno vas. Ali ni to jasen dokaz dekadence naše mladine!

Medtem, ko se naša katoliška inteligenca v »Prosvetni zvezi« trudi, da bi vzgojila po Jurčičevem reku:

Trd bodi, neizprosen, mož jeklen,
kadar braniti je časti in pravde
narodu in jeziku svojemu,

idealni narod, ki hoče višje in višje, ga razrvanost sedanjih razmer igraje meče kot čolnič brez krmila od skale do skale, dokler se končno razbije.

Ali res se ne dádo vzbuditi v našem ljudstvu odporne sile proti tej kugi? *Obupajoči pesimisti* pravijo, čakajte: ljudstvo se bo samo iztreznilo. Zgodovina nas uči, da se Rimljani v svojih pohotah niso iztreznili, dokler niso poginili. Tako se tudi naši ljudje ne bodo iztreznili, ako se jim sedaj ob 12. uri odločno ne zakliče: dovolj je! Strezni se! Pred in povojnega veseljaškega in plesaškega duha, ki je bil vedno in povsod naperjen proti odločnim katol. načelom, je treba kot plevel izruti iz src naših ljudi. Tu je treba odločnih delavcev. Gorica vsega tega ne premore, zato bi morala podeželska inteligenca priskočiti na pomoč. Toda tu je treba vztrajnega dela, krepke roke, ojstrega noža, da se operacija posreči.

Izgovarjati se tudi ne smemo, da so *razmere jačje od naše volje*. Kdo ustvarja razmere? Ljudje. Kakoršni so ljudje, take so razmere. Ljudje slabotne volje vstvarjajo slabe razmere, može krepke in odločne volje rodé

razmere kakor oni sami hočejo. Slabič rodi slabiča, jakost pa jakost. In te krepke, neomajane, odločne, čvrste volje ne vidimo v našem ljudstvu, a to *vsled slabe vzgoje*. Nihče se ne pokvari, kdor se noče, vsakdo se lahko dvigne, ako z vztrajno voljo sledi opominom in svarilom *zdrave javnosti*. Kdor pa ob prvi lahki preizkušnji pade, a se ne postavi v krepki bran v drugi in tretji, ampak plava za zaslepljeno maso, rekoč: če greš ti, grem tudi jaz na ples, če vstopiš ti v »Prosvetno društvo«, tudi jaz, tu ni več samostojnosti mišljenja, še manj delovanja. Bog je dal vsakemu človeku lastni razum, lastno voljo. Kdor pa tega ne bo znal samostojno rabiti, ne bo nikoli sam svoj gospod.

Kaj sledi iz teh razmotrivanj? Predvsem to, da je ravno goriška okolica v prvi vrsti dolžna zavreči one puhle in uničevalne razvade, ki nimajo ničesar skupnega z blažljivijo našega naroda. Čim lahkomišljenejša in razuzdanejša bo mladina iz okoliških vasi, tem preje bo porušen oni zid, ki čuva naše narodno svojstvo pred meščansko poplavo. Saj vemo, da so moda, ples in šport narodno indiferentni in ravno vsled svoje vabljivosti tembolj pogubni. Organizacije, ki podpirajo te rušilce rodne samoniklosti, naj propadejo čimpreje, tem bolje.

Prosvetna zveza in vsi zavedni mladinojubi naj pomagajo pri tej težki operaciji. Dovolj je slepomišepnja! Ko smo enkrat spoznali bolezen, določili diagnozo, potem krepko na delo! Bolelo bo marsikoga, toda, truda in znojna, trpljenja in boja se ne smemo bati, ko gre za *ozdravljenje enega dela našega naroda*. Nož pa, ki bo izvršil težko operacijo, je vedno *čvrsta in dobro nabrušena katoliška načelnost*. — Brez te ni ozdravljenja.

To je začetek in konec vsakega organizma, ki hoče ohraniti življenje. — *Brez tega temeljnega načela je zapisana bližnja Goriška okolica moralni in narodni smrti.*

P. J.

Idealizem v društvih.

Mogoče se bo kdo »Čolničevih« bravcev ustrašil te tuje besede, obrnil list ter iskal drugega čtiva. Toda ne morem najti primerne slovenske besede, ki bi toliko povedala, kakor pove ta tujka. Ni moj namen razlagati, kaj pomeni znanstveno modroslovno ta beseda; opozoriti hočem le na splošni pomen, v kakršnem jo navadno pojmujejo v vsakdanjem, praktičnem življenju. In v tem pomenu zadeva ta beseda prav živo vsa naša društva, njih splošno delovanje, kakor tudi delo posameznih članov.

Idealizem v tem praktičnem pomenu besede imenujemo stremljenje po dobrem, lepem in resničnem. Vnemā za vse lepo in dobro in trdna odločna volja delati za dosego cilja, to je idealizem. Idealizem je skupina onih kreposti, kojih glavni smoter je blagor in sreča skupnosti. Idealizem je torej usmerjen predvsem na zunaj, ne išče lastne osebne koristi in časti, ampak se prizadeva za napredek celote.

Stvar, cilj, ki ga želimo doseči imenujemo ideal. Ideal mora biti nekaj resničnega, lepega, dosegljivega. Ako ideal-cilj, za katerim kdo stremi, ni resničen, ampak lažnjiv in slab, tedaj bo uspeh takega delovanja na koncu razočaranje. Ves trud je na zadnje padel brez vsega sadu v vodo, delo je bilo neumno, nesmiselno,

Vsako društvo mora imeti gotov cilj-ideal, ki mora biti dober in resničen; o dobroti in resničnosti tega cilja morajo biti društveni člani prepričani, le potem bodo radi delovali in neustrašeno vztrajali na svojem mestu. Ako tega ni, tedaj društveniki izrabljajo društvo v svoje zasebne namene.

Kakšni ideali naj bodo smoter naših društev, o tem v eni prihodnjih številčk »Čolniča«. Za danes samo še nekaj praktičnih zgledov, da bodo bravci »Čolničevi« boljše umeli, kaj je idealizem.

Prvi zgled: V naših društvih opažamo spočetka veliko navdušenja, članov kolikor jih hočete. Po par letih obstoja, če ne že prej, pa vse to izgine, člani odpadajo, začno zabavljati čez društvo, odbornike itd. Člani so to, ki nimajo smisla delati za doseg skupnega cilja, brez vneme za vse lepo in dobro, brez idealizma!

Drugi zgled: Pridejo volitve odbora. Ta ali oni odbornik ni več izvoljen, ker pač ne morejo biti vedno eni in isti. To je jasno kot beli dan. Toda kaj opažamo včasih pri nekaterih takih neizvoljenih! Zamera, zabavljanje, jeza, zahrbtno rovarjenje proti novemu odboru in celemu društvu! Odkod to! Odtod, ker manjka takemu vsakega plemenitega idealizma in srčne plemenitosti! Takim je le za svojo čast, niti pojma nimajo o društvenem delovanju in namenu. Taki bi ne smeli biti niti člani, kaj šele odborniki društva!

Idealen društvenik je skromen, nesebičen, nikoli se ne hvali s svojim delom. Svoje osebe ne sili v ospredje, toda rad pohiti tja, kamor ga kliče dolžnost na delo za skupni cilj! Idealen društvenik ne sili sicer sebe v odbor, a vendar ga je skrb, da pridejo v odbor idealni nesebični člani. — V vsakem društvu se nabere navadno nekaj plevela, omahljivcev in plesnih norič, ki pa, žal, hočejo imeti prvo besedo. Naloga dobrih, idealnih članov je, da ne dobe taki načvlade, ampak da se jih društvo očisti, ali pa poboljša.

Idealen društvenik tudi ni oni, ki pravi, da ni na nobeno stran; take imenujemo navadno mevže. Idealen društvenik je marveč oni, ki je vedno za dobro in resnično stvar in ki se ne boji pogumno postaviti proti grdemu počenjanju nekaterih malovrednih članov. Idealni društveniki niso oni, ki vedno malodušno in otožno povešajo svojo glavo, ampak oni, ki gredo vedno pogumnega in vedrega duha na delo za dobro stvar in se ne ustrašijo zastaviti svoje besede tudi proti večini, kadarkoli to zahteva dobra stvar in čast društva.

Organizatorični tečaj v Gorici.

Na Štefanovo se je otvoril v Gorici organizatorični tečaj, katerega se je udeleževalo 65 članov in 14 članic. Ta tečaj je imel značaj društvene šole. Od jutra do večera so udeleženci prisostvovali predavanjem, se urili v praktičnih nastopih, sestavljali programe za društvene večere i. t. d. Tečaj je vodil zvezni tajnik. Predavali so gg.: Doktorič, Dr. Brumat, L. Sardoč, inž. Rustja in M. Bratuž.

Vsi udeleženci in udeleženke so bili izredno marljivi in zadovoljni. Pri otvoritvi tečaja so bili navzoči gg. Dr. J. Ličan, univ. prof., dr. J. Ujčič in več odličnih osebnosti. Ob zaključku tečaja so se zahvalili Prosvetni zvezi v imenu udeležencev gg. okrožni predsedniki: Avg. Kovačič, Iv. Krpan in Hilarij Hlede. Nešteta pisma pričajo, s kakšnim veseljem se spominjajo udeleženci na te lepe dni in kako resno so začeli z društvenim delom. Naj bi delo mladih, idealnih fantov in deklet rodilo bogate uspehe!

Organizatorični tečaj v Gorici.

Msgr. M. Arko.

Nekaj misli o naših društvih.

Ustanavljajo se razni krožki in izobraž. društva, snujejo se gospodarske zadruge, vse nekako sili v organizacijo. Lepo je to, kaže neko novo živahnost in stremljenje po skupnosti. Namen organizacije se bo pa le takrat dosegel, ko se bode vsak član tudi zavedal dolžnosti, katere je sprejel, ko je stopil v društvo, potem pa tudi delal in se trudil v svojem delokrogu z vsemi močmi za blagor in napredek krožka, čegar član je postal. Oglejmo si to bolj nadrobno.

1. Pevski krožek.

Pred 30—50 leti so le naše Čitalnice gojile narodno petje. Bral si v časnikih laskava poročila o kakih prireditvah, pri katerih so društveni pevci kar očarali navzoče s svojimi zvonkimi glasovi: kako je solist prevzel poslušalce s sonornim svojim glasom, ki je napolnil vso dvorano in gospodična spremljevalka na klavirju se vtopila v duh skladbe, da je sočutno izvršila težavno svojo nalogo. Burno ploskanje je na koncu zahvalilo naše umetnike za duševni užitek, katerega naj nam zopet napravijo. Kako pa je bilo v resnici? Bile so sicer male častne izjeme, a večinoma je bilo tako, da so mesec dni pred veselico imeli nekaj pevskih vaj, da so za silo napolnili par točk pred igro ali plesom, potem pa zopet mesece in mesece ni bilo nobene vaje.

Petje se redno ni poučevalo, o teoriji, prednašanju, o pravilnem dihanju itd. se ni učilo, večina takih pevcev še not ni poznala. Zato niso mogli tudi občinstva popolnoma zadovoljiti. Kolikrat se je pri takih priložnostih reklo: »Le kinalu končajte s petjem, da pridemo prej do plesa!« Pevci so bili razočarani, pevovodja se je zaklel, da ne bode več vežbal, ker dobi tako priznanje za svoj trud. A v časniku se je razlila pohvala, ki je za silo zopet ublažila razburjeno kri.

Da ne pridemo zopet v ono dobo, se sedaj pazi na redne pevske vaje in sistematični pouk. To nam zagotavlja trajen uspeh. Naj bodo vaje le enkrat na teden, naj trajajo le po eno uro, pa se bo že v enem letu pokazalo, kaj znamo, ako bodo vsi pevci redno pohajali pevsko uro. Vaja, vaja naredi mojstra! Če si torej pevec pri društvu, se zavedaj svoje dolžnosti, da si navzoč pri vsaki pevski skušnji. Za tisto uro v tednu boš že dobil prosti čas. Nikar se ne zgovarjaj: saj en glas ne izda toliko, saj jih brez mene poje pri I. basu še več, bodo že opravili brez mene, saj že nekoliko znam, pa bom že še dohitel, kar bode danes na dnevnem redu. Ko bi vsakteri tako govoril pa bi nobenega ne bilo. Tudi ni do tega, saj že znam, če tudi res znaš, moraš že radi tovarišev hoditi k skušnji, kajti glasovi se počasi spoznavajo, se drug drugemu tako prilagodijo, da postanejo močna, polna, čista celota. Pri zboru, ki nastopi, se takoj pozna, ali imajo redne vaje, ali izostajajo, ker se škrbine pri istem glasu takoj pokažejo.

Ti torej niti misliti ne smeš, da bi te kaj odvrnilo od pevske vaje. Vse tisto: je slabo vreme, najbrž tudi drugih ne bo, sem truden, tudi nekako prehlajen, saj bi mi celo škodovalo, ko bi preveč napenjal pljuča in silil glas iz grla, vse to in še drugi enaki izgovori nas ne sme oplašiti. Kje je disciplina! Kje vztrajnost in močnatost? Dolžnost kliče, pojdimo k vaji naj tudi preklje lete z neba! V lepem vremenu vsak slabič lahko pride, v slabem se ravno

pokaže junaka-korenjaka. Omahljivost, tisto cincanje »bi ali ne bi« najbolji ovira redno društveno delovanje. Slab zgled enega lahko več dobrih omehkuži, da so člani le na papirju, od teh ima društvo prav malo, na zadnje nič.

Pri vaji bodi kolikor zamoreš tih in potrpežljiv. Nikar se precej ne vjezi, ako pevovodja kako tako besedo izreče, ali s kako kretnjo kaže svojo nejevoljo. Skoraj vsak večletni učitelj glasbe ali petja postane zelo občutljiv, ima razburjene živce, ali učeno povedano, on je nervozen. To je prav naravno. V njegovi glavi šumi vsa pesem, posamezni glasovi so se vlili v krasno celoto, on le pričakuje, da se to tudi na zunaj pokaže. Ko pa drugače zapoješ, kakor ti nota kaže, si mu soglasje skazil, zaboli ga v glavi, kakor da bi mu pripeljal krepko zaušnico. Ni čuda, da vzroji, ne dobi svoji nejevolji takoj pripravnega izraza in bruhne morda za te žaljivo opazko, ki mu je kar ušla, katero bi on rad takoj nazaj vzela, pa je že prepozno.

Bila je pevska skušnja velikega zbora v mestu. Pevovodja bi bil rad spravil na višek dolgo, težko skladbo, pa dolgo časa ni hotelo biti v isti meri, kakor je njemu pelo v glavi. Neka pevka ne pazi točno na taktirko, nekaj malega zgreši. Ves nejevoljen se zadere pevovodja: »Baba nerodna! Kaj pa poješ?« A dotična pevka je bila soproga dvornega svetnika, torej stopinja, do katere se je malokateri Slovenec povspel. Nekateri mladi pevci in pevke so kar ostrmeli, češ, kaj bo pa sedaj? Visoka gospa vendar ne bo prenesla take psovke? Če drugo ne, odložila bo note in užaljena odšla. — A dotična gospa je pač znala, kako hitro se razburji pravi glasbenik, kako nepremišljeno si da duška svoji nejevolji, pa se je le lahko nasmehnila in mirno pela dalje. Koncem skušnje je pevovodja očitno spoznal, da je predalet šel, ko je pred vsem zborom prijazno vprašal: Saj je vse dobro, kaj ne? Saj niste nič žaljivega slišali? — In ves zbor je z jasnim obrazom priklinal in zaklical pevovodju: Na veselo svidenje pri drugi skušnji! Lahko noč! In vsa zadeva je bila poravnana in pozabljena.

Ne devaj torej vsake opazke na tehtnico, češ, kako je težko, kako sem razžaljen, ali mi moja čast in dostojanstvo še dovoli kaj takega prenesti, kako naj mu vrnem, da si za naprej ne bo več kaj takega upal?

V take mslučaju treba zatajevanja in še zatajevanja.

Ne zbiraj si sam pesmi, katere bi danes peli, ne onih, ki naj pridejo v spored pri kaki prireditvi. Prepusti vso to skrb pevovodju. On bode najbolji znal, kaj je za tak zbor primerno in za ondotno občinstvo ugodno.

Spomnim se, da sem pred več leti kupil zbirko novih pesmi in precej drago plačal. Pričakoval sem nekaj posebnega, osobito še ker je bilo po časnikih brati laskave ocene. A ko sem igral in preskušal vse komade, sem komaj eno pesem dobil, ki bi bila za moj zbor. Sem jo prepisal, učil, se je tudi pela na odru, a samo enkrat. Ne pevcev, ne občinstva ni ogrela. Morda je drugod ugajala, pri nas ne, a lahko rečem, da sem se pošteno trudil, da bi iz papirja spravil to na dan, kar je skladatelj napisal.

Naj te nikar ne moti, če bereš, da so drugod to in to peli, pa se vprašaj, zakaj ne bi pri nas enako zmogli. Ni vse za vse. Treba izobrazbe za pevce, treba izobrazbe za občinstvo. Kakor gre korakoma spoznanje in večje znanje in spretnost pri pevci, tako tudi pri občinstvu ne gre skokoma, pač pa še počasneje višje spoznanja.

Poznam pevske zbor, ki se je v par letih povzdignil na tako stopinjo, da sem se čudil. Proizvajal je težke klasične skladbe, katerih si še po mestu niso upali. In peli so res dovršeno, izrazito, dasi imam precej skušnje v 50 letih svojega dirigovanja, pa nisem dobil na deželi take popolnosti. Pa mi je tudi precej izobražen mož rekel: Res, lepo petje imamo, a žalibog, mi

ga ne razumemo. Bil je prenagel skok, ljudstvo ni moglo tako naglo za zborom in ni se dosegel oni uspeh, katerega je pričakoval pevovodja in njegov zbor.

Ne sili pri krožku v ospredje. Ako te bodo potrebovali, te bodo že poiskali in takrat ti bo v čast, ko zaslišiš evangelske besede: »Prijetelj, pomakni se višje!« Ako človek samega sebe išče, se navadno ne dobi. Boš preveč silil s svojo veljavo naprej, boš zadel ob trde robove, ki te bodo bolj zaskaleli, kakor bi se do krvi ranil na roki. Tudi pri petju velja: Blagor krotkim in pohlevnim!

Bodi torej točen, t. j. o pravem času pridi k vaji ali nastopu, ne zamudi nobene vaje, več poslušaj kakor govori, bodi drugim zgled v potrpljenju, s tem boš največ koristil svojemu krožku.

P. Podgornik.

Fantje vojaki, odprimo oči!

Pod tem naslovom podam par misli, ki naj veljajo društvenikom vojakom, kakor tudi onim tovarišem, ki so o priliki nabora tako korajžno vriskali in peli po ulicah naše solnčne Gorice. Ko boste vstopili v kasarne, kjer smo sedaj mi, vas bo srečalo drugo življenje. Ne bo več prijaznih društvenih sob, ne lepe proste narave, ne domače ljubke govorce! In vendar korajžnega fanta ta občutna sprememba ne ostraši. Čemu? Saj ima tudi v tujih razmerah nebroj prilik, da poglobi svojo izobrazbo in disciplinira svojo voljo. Treba je samo odpreti oči. V vsakem mestu najdemo mnogo zanimivosti, ki nam posplošijo in obogate naše znanje. S kakšnim zanimanjem opazuje mlad fant novo življenje, druge socialne razmere, krasne zgodovinske ostaline. Koliko tvarine bo imel ta fant, ko se vrne domov, za pripovedovanje pri fantovskih večerih. Treba je le vzeti svinčnik v roke in si napisati najvažnejše doživljaje. Pomilujem onega vojaka, ki se dolgočasi v kasarni, mesto da bi šel ven med ljudstvo, vzel primerne knjige in se na lastne oči prepričal, kaj se dogaja in vidi v ostalem svetu.

Taka življenska skušnja je brezplačna, a vendar silno dragocena.

Vojaško življenje nauči mladega fanta tudi discipline. Ne samo zunanje, temveč tudi notranje. Žalibog postane veliko vojaških novincev slabih. Mesto da bi oni vplivali na družbo, jih družba meče semtertje, kot listič v vodi. Fantje se boje zasmehovanja, zato se potuhnejo in slepo drvijo za onimi, ki jim ni sveta ne čast, ne fantovski ponos! Izkusil sem, da značajnega fanta povsod vpoštevajo. Na videz ga znabiti sicer smešijo, a v duši ga spoštujejo.

Posebno opozarjam na grdo razvado, kateri so udani zlasti ožji rojaki. Saj veste, kaj mislim: na pijanost. V tej se pa res Slovenci odlikujemo pred drugimi. Umevno, da pijanosti slede druge še grše razvade, ki postanejo za fanta lahko usodepolne.

Prijatelji! Kdor zna prav uporabiti vojaška leta, ta jih ni izgubil! Utrdil si je značaj, ukrotil voljo in obogatil spoznanje. Kako ponosen je lahko na ta leta oni, ki se povrne domov z bogato izkušnjo in zrelim mišljenjem. Spreglejmo, odprimo oči in ne bo nam žal vojaških let!

V. Belé.

Majčica zima in rajanje njenih otrok

Zima (navidezno stara, odeta v dolg plašč, sključena, leze počasi, pokašljuje in sopiha).

Zima, starka Zima
vsa zaspana kima;
tare jo naduha,
v zmrzle roke puha.

Leze prav počasi;
kadar se oglasi,
mnogi brž zbežijo,
ker se je bojijo.

(Postane, se vzravna in govori vedno bolj živahno.)

Jaz pa nisem, nisem taka,
kakor mnogi mislijo;
tisti, ki me prav poznajo,
vsi me ljubijo.

(Odvrže plašč in ovoje in se pokaže vsa lepa, mlada, bela kakor vila - Zima.)

Sem lepa, nežna, ljubka vsa
kot mlada, bela lilija,
dekliško neoskrunjena,
deviško nedotaknjena.

Skozi vse veke jaz se mladim,
leto za letom se prerodim.
Vedno vesela rada porajam,
vedno poredna rada nagajam.

Moja lepota — sama radost,
moja belota — večna mladost:
meni je tuja vsaka bridkost:
meni neznana je siva starost.

Moji sinovi — hladni vetrovi
iz mojega čistega diha rojeni,
z mojo ljubeznijo skrbno vzgojeni
po svetu hitijo, da duše vetrijo,
ki so zatohle laži in strasti;
oni hit'jo, da srca vedrijo,
ki jih morijo neštete skrbi.

Moje milinke — hčerke snežinke
iz mojih nasmeškov so se porodile,
z mojim veseljem so se nadojile.
Vsi bratci - vetrički — snežinke - sestričke
v rajanju zimskem podijo okrog.
Tetke snežinke in strički vetrički
ljubljeni gosti so ljubkih otrok.

Majčica Zima vse otročiče
k rajanju, k petju skupaj zdaj kliče:
»Sinovi - Vetrovi, — detinke - Snežinke,
prihitite, prihitite,
da se v kolu zavrtite!«

(Otročički - vetrički in detinske - snežinske prihitijo k majčici Zimi, pejejo.)

Vetričke otročičke zdaj
in roj belih snežink
vse vabi na veseli raj
majčica Zimica.

Deklice mečejo sneg, dečki ga razpihavajo; to se ponavlja v kolu, ko ne pojejo, ampak samo rajajo po odpeti vsaki kitici. Pojejo in rajajo v kolu.

Roj naš raja kolo svoje,
kolo raja zraven poje:
Majčico Zimico
vsi radi imamo.

Kolo, kolo kolovrat
vsakdo raja kolo rad,
kdor je lahek kot vetriček,
kar snežink je tu sestriček
Kolo, kolo, kolovrat,

vsakdo raja kolo rad.
Juhejsa, juhaj, sedaj je naš raj,
nam bratci vetrički letijo kot ptički
snežinke sestričke žgolijo kot ptičke
Juhejša, juhaj, sedaj je naš raj.

Kako naj se vrši občni zbor.

(Iz novega poslovnika.)

Novi poslovnik Prosvetne zveze še ni dotiskan. Ker pa ima večina društev svoj občni zbor tekom meseca januarja, oziroma februarja, se nam zdi potrebno, da iz poslovnika povzamemo najnerodajnejša določila o občnem zboru.

Najvažnejše društveno delo je občni zbor, ki presodi stanje društva, delo odbora v preteklem letu, izbere voditelje društva za novo leto in določa o najvažnejših društvenih zadevah. Zato mora odbor vse storiti, da privabi člane na občni zbor. V ta namen naj — če spozna za umestno — združi občni zbor s kratkim petjem, primerno deklamacijo i. t. d. Skliče naj ga ob takem času, da je dobra udeležba zagotovljena. (§ 83.) — Občni zbor je društveni parlament. Na njem ima vsak član in članica pravico predlagati in glasovati. Na občnem zboru je prilika, da se pritoži vsak, kdor se je čutil prizadetega v svojih pravicah. Torej ne zahrbtnih ruvarjenj in kujanja med letom — vsak ima priliko, da pride do pravice in pojasnila pri občnem zboru.

Vsa poročila, ki jih morajo podati odborniki in načelniki odsekov, naj bodo pravočasno pripravljena; že pri zadnji odborovi seji naj se sestavi podrobni dnevni red občnega zbora. Istotako naj odbor določi kandidatno listo za novi odbor in nabije najmanj 14 dni pred občnim zborom vabilo k občnemu zboru na razglasni društveni deski. Tajnik mora naznaniti občni zbor tudi Prosvetni zvezi v Gorici in okrožnemu odboru. Istotako je dolžan takoj po občnem zboru javiti novi odbor okrožnemu odboru in zvezi, kateri predloži tudi najvažnejše sklepe iz zapisnika občnega zbora (§ 84.).

Občni zbor skliče, otvori in vodi predsednik ali podpredsednik. Če teh ni, pa najstarejši član odbora ali društva. Predsednik najprej pozdravi navzoče in ugotovi, če je občni zbor sklepčen. Občni zbor je sklepčen ne glede na število navzočih članov. Le v slučaju, da hoče občni zbor sklepati o spremembi pravil ali o razpustu društva, morajo biti navzoče tri četrtine članov. — Nato pozove predsednik tajnika, da prečita iz poslovnika določbe o občnem zboru, predsednik sam pa prečita dnevni red. (§ 85.).

Dnevni red občnega zbora obsega: Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora, poročila odbornikov (tajnika, podpredsednika, blagajnika, knjižničarja, gospodarja in končno predsednika). Vsakemu poročilu

sledi posamič razprava, pripombe, predlogi itd. Za poročilom rednih odbornikov sledi poročilo načelnikov odsekov, ki poročajo o delu v odsekih. Za dramski oddelek mora podati poročilo režiser, za pevski pevovodja, za fantovski načelnik in kjer obstoja telovadba tudi vaditelj, za dekliski načelnica in vaditeljica, za dobrodelni voditelj oz. voditeljica i. t. d. Red, v katerem poročajo načelniki, določi predsednik. Ko so člani slišali vsa poročila, nastopita preglednika, ki sta pregledala celotno delovanje, podasta svoja poročila in predlagata oziroma odklonita razrešitev obdoru in posameznim odbornikom. Poročilom preglednikov slede na rednem občnem zboru, ki se mora vsako leto vršiti najkasneje do konca februarja, volitve novega društvenega odbora in dveh preglednikov. Kot zadnja točka občnega zbora sledijo slučajnosti. (§ 86.).

O vsakem občnem zboru je treba sestaviti podrobni zapisnik, vsebujoč imena navzočih odbornikov, število prisotnih članov, čas trajanja občnega zbora, vse predloge in sklepe, bistveno vsebino poročil in razgovorov, imena, število in bivališče izvoljenih odbornikov. (§ 87.).

Glasuje se na občnem zboru z dviganjem desnice, če pa zahteva polovica navzočih, se glasuje tajno po listkih. Pri enakosti glasov odločuje predsednik. Da se ugotovi pravilni izid pri glasovanju z listki, imenuje predsednik dva zaupnika (skrutinatorja), ki sta dolžna pobrati zavite listke, jih sešteti in čuvati tajnost o izidu, dokler predsednik ne razglasi imen izvoljenih. (§ 88.).

Odborniki, ki jih mora voliti občni zbor, so naslednji: predsednik, podpredsednik, tajnik, blagajnik, knjižničar in gospodar. *Predsednik* ima največjo odgovornost za prospeh društva, ker ima največje pravice. On vodi seje in občne zборе, zastopa društvo v javnosti, skrbi za točno izvrševanje sklepov odbora in občnega zbora. Vsako četrletje mora pregledati vse poslovne knjige in pred vsako sejo mora prečitati vse došle dopise. Predsednik mora skrbeti za disciplino in čast društva. Pomnimo dobro: Kakeršen predsednik, tako društvo!

Podpredsednik nadomešča predsednika kadar in v kolikor sam ne more ali noče izvrševati svojih pravic in dolžnosti. Posebna naloga podpredsednikova je, da nadzira odseke v njihovem delovanju in skrbi za redne društvene prireditve: predavanja, društvene večere, igre, koncerte i. t. d.

Tajnik opravlja pisarniško delo v društvu. On sprejema, odpira, odpošilja in hrani za društvo dopise. Voditi mora: zapisnik sej in občnih zborov, imenik članov, opravljeni zapisnik in kroniko. Tajnik dopisuje in točno odgovarja na dopise zveze, okrožja in posameznikov. V njegovo skrb je tudi izročena agitacija za »Naš čolnič«.

Blagajnik oskrbuje denarno poslovanje društva. Sprejema in izdaja društveno gotovino, vodi blagajniško knjigo in je odgovoren zato, da vsak član redno plačuje članarino. Društvenega denarja ne sme nikomur posojati. Blagajnik osnuje lahko tudi »Čebelico« za mlajše člane. V slučaju prireditve nadzoruje blagajno blagajnik.

Knjižničar upravlja društveno knjižnico sam ali s pomočniki. Predlaga odbor v nakup knjige, uvršča jih v knjižnico, vodi zapisnik knjig in izposojevalno knjigo. Knjižničar mora skrbeti, da izposojeuje članom le take knjige, ki so primerne za njihovo starost. Nevezane knjige mora poslati v vezavo, poškodovane popraviti in takoj zanje iztirjati oškodnino. Knjižničar naroča in pazi tudi na časopise.

Gospodar upravlja društveni inventar. Njegovi skrbi so izročeni društveni prostori, mize, omare, stoli, podobe, oder, harmoniji, telovadno orodje i. t. d. Gospodar določi sporazumno z odborom hišni red, ki se ga morajo držati vsi člani. Zaseduje naj možnost ugodnega nakupa doma ali v sosesčini. Vse predmete mora imeti vpisane v inventarnem zapisniku. Za vsako neopravičljivo poškodbo mora iztirjati odškodnino od krivca.

To so glavni društveni odborniki. Odbornikov brez mandata t. j. namestnikov naj društva ne volijo. V društveni odbor spadajo poleg imenovanih tudi načelniki in načelnice odsekov, katere pa morajo izvoliti že pred društvenim občnim zborom odsekovni občni zbori. Načelniki imajo vedno pravico prisostvovati odborovim sejam in morajo biti k njim vabljeni. Glasovalno pravico imajo v zadevah, kadar sklep spada v njihovo področje; sicer imajo le posvetovalen glas. — Za posamezne vasi, ki so oddaljene od središča, lahko odbor določi zaupnike, ki pomagajo odboru pri pobiranju članarine, obvestilih, agitaciji za »Naš čolnič« i. t. d. Ti zaupniki pa ne spadajo v društveni odbor in jih, v slučaju nedelavnosti, odbor med letom lahko zamenja.

Predsednik mora paziti, da se debata in volitve vrše pravilno. Kdor hoče govoriti ali predlagati, se mora oglasiti k besedi. Nihče ne sme prej govoriti, dokler ni dvignil roke in dobil besede. Kdor se je prej javil, pride preje na vrsto. V slučaju, da kdo govornika ne razume, ali v slučaju, da se ne vrši zborovanje po poslovníku, se javi k besedi. Če kdo predolgo govori, če govori o stvaréh, ki ne spadajo k predmetu, če rabi žaljive ali nedostojne besede, ga predsednik opomni, če to ne pomaga, mu vzame besedo. Člane, ki motijo zborovanje, opomni predsednik dvakrat, če še to ne pomaga, jih izključi od zborovanja. (§ 89.).

Kdor stavi predlog, mu mora dati primerno obliko. Poleg glavnega predloga se lahko staviio dodatni predlogi, ki glavni predlog popravljajo, dopolnjujejo, ali omejujejo. Glasuje se z dviganjem rok, le v slučaju, da tretina navzočih zahteva, se glasuje po listkih. Voli se celotni odbor na skupni listi, le predsednik posebe. Ostali odborniki se konstituirajo v prvi seji. (§ 90.).

Oni predlogi, ki so dobili nad polovično večino glasov, postanejo obvezni sklepi, če poslovnik drugače ne odloča. (§ 91.).

S tem smo podali kratek izvleček iz onega dela poslovníka, ki govori o občnem zboru. Opozarjamo vsa društva, da je poslovnik obvezen za vse, in da se morajo letošnji občni zbori vršiti že na podlagi navedenih predpisov. Če je že potreben red in navodila za navadne društvene sestanke, koliko bolj je potrebno oboje pri najvažnejšem društvenem sestanku, to je pri občnem zboru.

Dr. St. Br.

Načrt zakona o društvih.

Italija do sedaj ni imela društvenega zakona. Društva so se lahko prosto ustanavljala in delovala. Kako velika je bila ta »prostost« smo pač najbolj občutili na svoji koži mi sami. Nešteto slučajev nam priča, da so podrejeni organi javne varnosti svojevoljno ali na »višji mig ovirali društveno delovanje, kjer so le mogli. Zastonj je bilo naše dokazovanje, da so društva zgolj kulturna, da imajo namen vzgojiti moralno discipliniran narod, ki je

brez dvoma v ponos vsaki državi. Za vsako, še tako nedolžno prireditvijo, so videla oblastva »protidržavno gonjo, politično ozadje« itd. Dogajale so se neverjetne stvari. Prišel je karabinjer k društvenem občnem zboru, ki se je vršil mirno po vseh predpisih. Meni nič tebi nič — je uklenil predsednika, ga gnal v zapor in grozil članom s persekucijami. Še več: Dogodilo se je, da so orožniki prišli k telovadnim vajam in z orožjem v roki razpodili telovadce, kot zločince. Taka je bila naša društvena »svoboda«. Sedaj pa se pripravlja

novi zakon.

Ministerski predsednik je predložil osnutek za novi zakon zbornici. Ko bo ta zakon objavljen v uradnem listu, dobi takoj veljavo. Upali smo, da bomo vendar enkrat na trdnem, da se bomo lahko sklicevali na paragraf. Paragrafe bomo tudi v resnici dobili, a vprašanje je, kakšni so ti paragrafi. Brezdvoma nima zakon namena olajšati in uzakoniti društveno delovanje, temveč je v prvi vrsti namenjen zato, da spravi na dan iz temnih skrivališč protiverska, prostožidarska udruženja. V tem oziru smo zakona lahko veseli. Izkušenj pa lahko sklepamo še na nekaj drugega: Vsak zakon se z vso strogostjo uporablja tudi proti našim društvom, čeprav naša društva niso politične, še manj tajne organizacije. Zato si moramo tudi mi ogledati

kakšen je osnutek novega zakona?

Casopisje na dolgo in široko razpravlja o tem novem načrtu društvenega zakona in včasih po nepotrebnem bega javnost. Za nas nima novi zakon nobenih novih določil. Kar zahteva zakon, to in še veliko več so doslej nezakonito zahtevale od nas že podrejene oblasti.

Poglejmo, če je ta trditev resnična! Zakon se glasi: Vsa društva in pravne osebe, ki so se ustanovile in delujejo v Italiji, morajo predložiti varnostni oblasti dokumente o ustanovitvi, pravila in poslovnik, imenik odbornikov in članov ter dovoliti vpogled v celotno društveno poslovanje, *kadar bo to zahtevala varnostna oblast radi reda ali javne varnosti*. Vse to so oblasti že dosedaj zahtevale. Kar so pri nas podrejeni organi izvrševali nezakonito, to bodo po odobritvi tega načrta vršili lahko na temelju zakona.

Kaj torej zahteva načrt zakona?

Predpisuje vsem društvenim predsednikom, da na zahtevo krajevnih policijskih oblasti *tekom dveh dni* predložijo vse navedene dokumente. Društvo, ki tega ne bi storilo, ali bi dalo vede napačne, oziroma nepopolne podatke, se strogo kaznuje. Predsednik bo zaprt najmanj eno leto in bo moral plačati visoko kazen (od 5.000 do 30.000 lir). V slučaju, da dajo društva nepopolna ali napačna pojasnila, jih sme prefektura razpustiti.

Kaj naj storimo mi?

Predvsem se nikar ne razburjati! Naša društva niso tajne organizacije in jim ni treba zato ničesar zakrivati. Kar smo delali doslej, bomo tudi za naprej. Za vsak slučaj pa svetujemo društvom, ki imajo že potrjena pravila od italijanskih oblastev, naj imajo te dokumente pripravljene. Kaj pa društva, ki takih pravil nimajo? Naročijo naj dvojezična pravila pri tajništvu Prosvetne zveze. Ta pravila na podpišejo vsi člani. Sestavijo naj nadalje, če tega že niso storili — zapisnik o ustanovnem občnem zboru, ki naj ga

podpišejo vsi člani in članice, ki so bili takrat navzoči. Tudi društvene zapisnike in dopise naj imajo v redu. Te dokumente pa naj predložijo oblasti le takrat, če to izrečno zahteva.

Naš nasvet

je ta: Mirna kri in poštene roke! Načrt sicer še ni postal zakon, a lahko stopi v veljavo kmalu. Društev, ki so se doslej ravnala po navodilih Prosvetne zveze, ne bo našel nepripravljenih. Korajžno in hladnokrvno sprejemamo tudi ta določila, ker smo si v svesti, da smo na zakonitem potu in nas tudi doslej še tako hudi viharji niso mogli odnesti. Prosvetna zveza bo stala na braniku, društva pa naj točno in odkrito vrše svoje velevažne kulturne naloge.

Fr. Novak.

„Naš čolnič“ otmimo!

Naš čolnič je Vaš! Malo besed, a kljub temu velikega pomena. Izrek je bil napisan v zadnji številki pod člankom »Večerna socialna šola«!

Fantje in dekleta! Na nas je ležeča njegova usoda v bodoče, le mi mu lahko pomagamo, da bo tudi v naprej vršil svojo nalogo tako ljubko kot do sedaj. Od nas je odvisno, ali izhaja ali pa mora prenehati! Gotovo, kajne, dragi fantje in dekleta, se je marsikateremu zavednemu mladeniču in mladenki oko zarosilo, ko je prebral dotični članek, oziroma samo 4 goriimenovane besede. Zvedel je, da je revček v viharju in nezavarovan proti potopu, da se gotovo tudi potopi, če mu hitro in skrbno ne prihite na pomoč njegovi mornariji. Zato pa, dragi fant in dekle, ki nosiš v srcu še zdravo narodno zavest, ki se zavedaš, da je prosvetni delavec brez svojega glasila podoben kmetu brez potrebnega orodja, razumi gorenji klic in stopi v vrsto agitatorjev za razširjenje naročnikov na »Naš čolnič«. Poskrbimo in zavzemimo se, da se mu naročniki znatno povišajo. Akoravno smo že v novem letu, porabimo ob vsaki najmanjši priliki priložnost za nove naročnike. Kakega pomena je prosvetno glasilo za naša društva; posebno po deželi je »Čolnič« pokazal posebno preteklo leto. Koliko navodil za razne društvene prireditve, koliko poučnih člankov in sploh dobrega čtiva nam je prinašal! Ni čudo, da se je tudi vsakemu naročniku priljubil, kot noben drug list. S »Čolničem« v roki stopimo pred svoje prijatelje, pokažimo ga jim, preberjo naj ga in če jim tli v srcu še zdravi slovenski duh na krščanskem načelu, bodo list tudi oni naročili. Enako stori tudi Ti, dekle, pred Tvojo prijateljico, pokaži ji list in pomagaj ji vžigati v srcu ljubezen do njega in s tem do domačega prosvetnega društva. Prepričani smo lahko, da s tem dobimo obilo novih naročnikov, ker je še premnogo dobre mladine med nami, ki ji je list še nepoznan. Koristili bomo na ta način materijalno »Čolnič«, da mu utrdimo obstoj, koristili pa mnogo tudi fantu in dekletu, ki mu nasvetujemo in mu poskrbimo zdravo berilo ter marsikomu vžgali s tem veselje do prosvetnega dela.

*Na delo torej vsa zavedna naša mladina z geslom »Naš čolnič otmimo!«
Bog živi!*

Dekliška greda

Žiberne Pavla.

Dobrodelnost naših mladenk.

Stvarnik je dal ženski nežno naravo ter veliko bolj čuteče srce kot možu. Kajti žena, ki je res prava žena, je svoji družini angelj ljubezni in miru, vse stori, vse žrtvuje, nase pozablja, da le ustreže svoji družini. Kako je usmiljena do ubogih, do bolnikov kako je velikodušna, ljubeznjiva, polna tolažbe in pomoči do trpečih!

Tudi nam, drage tovarišice, je potrebno tako ljubeče, čuteče srce. Zato je pa treba veliko požrtvovalnosti in zatajevanja. Teh lastnosti in te nesebične ljubezni je zmožna le tista mladenka, ki je polna žive vere, ki se trudi svoje življenje uravnati po krščanskih načelih. Le pogledimo, koliko je revnih mladenk, ki kljub vabilom kupljivega sveta, zapuste vse in žrtvujejo celo svoje življenje za dobrodelne namene. Koliko se trudijo v samostanih za vzgojo mladine! Kdo tako nežno in ljubeče streže bolnikom po bolnišnicah? Zopet nesebične ženske.

In dandanes, ko vse hrepeni le po zabavi, ko se pozablja vsa dobrodelnost, kako je res potreba pravih žen, dobrih mater, vzgojiteljic mladine. Da si pa pridobimo teh dobrih lastnosti, da se usposobimo dejansko izvrševati in gojiti dobrodelnost, nam je potrebna vaja in sicer: ob raznih nezgodah, posebno pri članih družine, če se ta ali oni ponesreči. In z bolniki ravnajmo nežno in ljubeče, ker so tako potrebni tolažbe in postrežbe. Posebno pa še tisti, ki nimajo nikogar, kako so hvaležni le za tolažno besedo! Koliko je beračev in sirot, ki jim z majhnim darom, ki si ga pritrhamo, iz dobrega namena ustrezemo. Measebojno se tolažimo ob raznih nezgodah. Postrežimo si druga drugi, pomagajmo si z dobrim svetom. Odvračajmo druge od slabega, opominjajmo, ako vidimo kaj napačnega, pri domačih, pri tovarišicah itd. Posebno pomagajmo mlajšim bratcem in sestram pri učenju,

zlasti dandanes, ko se tako malo uče. Agitirajmo in delujmo za dobra društva, ter podpirajmo dobrodelne zavode. Če nam ni mogoče drugače, vsaj z dobro pohvalno besedo.

S takim delom bomo oplemenitile svoje srce, koristile trpečemu bližnjemu in si pridobile spoštovanje pri drugih. Potem bomo tudi z lahkoto v poznejšem življenju mogle biti angeli svojim družinam. Pri tem delu pa, tovarišice, bodi naše geslo Simon Gregorčičeva »Daritev«:

*Odpri srce, odpri roke,
otiraj bratovske solze,
sirotam olajšuj gorje!*

Iz dekliških krožkov.

Dekliški krožki. V zadnjem času sta se osnovala dva nova dekliška krožka in sicer v Avčah in v Idriji ob Bači. Prebtujajo se naša podeželska dekleta, vzpodbujajo jih želja po izobrazbi in po duševnem delu. Pile bi rade iz studenca, ki večno pomlaja človeško dušo. To čisto studenčnico pijejo le oni, ki po njej hrepené, ki jo iščejo, a zato tudi najdejo. Toda, še je po deželi mnogo mlačnosti in brezbrizja. Ve, ki ste se že dvignile iz močvirja puhlosti in praznih duš: hodite naprej, ne vračajte se nikar zopet v deželo ljudi, ki ne korakajo dalje z duhom časa.

Dekliški krožek v Tomaju deluje plodonosno že več let, a letos se je priključil k matici prosvete, k »Prosvetni zvezi«. Samostojen je ta krožek, delaven, posamezna dekleta vzorna. Najlepši utis sem nesla iz Tomaja, ko sem prisostvovala dekliškemu delovanju ob 25letnem jubileju obstoja zavoda čč. šol. sester. Tedaj je nastopila z lepim referatom gđc. Avrelija Gulič. Nisem pričakovala toliko samostojnosti med dekleti na deželi. — Da, mnogo je še skritih biserov, le povsod se ne udelejujejo, ker jim nedostaja prilike. Referati, ki so jih tomajska dekleta sama sestavila, bodo priobčena v »Našem čolniču«.

Nač. dekl. kr.

Gorica. V okviru prosvetnega društva »Mladika« deluje naš dekliški krožek. Priredil je revnim otrokom božičnico. Na sv. Treh kraljev dan je bilo obdarovanih 60 malčkov-revcov v veliko veselje njihovih staršev in še večje veselje nas samih. Vsak pondeljek imamo redne dekliške večere. Telovadbo smo pa žalibog začasno opustile, ker še nimamo primernih prostorov. Ker se bliža občni zbor »Mladike« si bomo tudi me pravočasno izvolile odbor. O tem vam bomo pa poročale prihodnjič.

Bukovo. Dne 4. januarja smo uprizorile igro »Dve materi«. Skrbelo nas je, kako bo šlo. Iz izidom smo zadovoljne, ko smo videle, zadovoljne druge. Redno imamo svoje dekliške večere. Tem potom izrekamo svojo prisrčno zahvalo vsem, ki se z nami trudijo.

Podgora. Vsak začetek je težak, a vendar ima polno radosti. Tudi naš dekliški krožek je začel delovati z navdušenjem. Imamo stalne dekliške večere in tudi telovadbo smo upeljale. Vaje nas je učiteljica Milka Stanič. Pretekli teden je bil pri nas prosvetni tečaj, katerega smo se udeleževale polnoštevilno in bile s predavanji prav zadovoljne. Prijateljice, delajmo čvrsto, poravnajmo ona malenkostna nesporazumljenja in lepo bo pri nas!

Dijaški vestnik.

Lojze Simoniti cand. med.

Česa je našemu dijaku treba.

O zračje naše dobe je prenapolnjeno sil, ki delujejo na vse mogoče načine na to, da bi zasovražili mladini, posebno pa akademski, Cerkev - vero. Čeravno sta življenje in znanost že davno ovrgla vsa sredsta, katerih se današnji brezverski svet poslužuje pri blatenju in rušenju vree, se vendar zdi, da prizadevanje nasprotnikov ni popolnoma brezuspešno. Večkrat se dogodi mlademu dijaku, da čuti v svoji notranjosti nekako praznoto, pomanjkanje. Zdi se mu, da mu religija ne more nuditi tega, kar je od nje pričakoval; tuintam se opažajo pojavi, ki jih nikakor ne more spraviti v sklad s svojimi načeli. Vzbuja se mu tu pa tam misel, da vera ne zadostuje več potrebam modernega človeka. Tedaj se mlademu fantu utihotapi skrivoma prvi dvom. V duši se mu začenjajo porajati prve misli, ki nejasno begajo sem in tja. Vstaja v njem vprašanje: Ali more še moderna doba vpoštovati vero in krščanstvo kot resen življenjski faktor? More li danes krščanstvo veljati še kot edino merodajen pravec našemu notranjemu življenju? Kaj je vzrok tej omahljivosti, tem dvomom, ki fantu vzamejo notranji mir, duševno ravnotežje? Lahko brez pridržkov označimo kot vir in glavno korenino vseli teh dvomov *popolno pomanjkanje temeljitega verskega znanja*.

Zato ni čudo, da pri takih fantih ni nobenega idealnega poleta, da v njih ne more navdušenje za našo stvar prekipeti na dan in da niso pripravljeni doprinesiti nikake žrtve, ko pride dan preizkušnje. Nihče se ne more navduševati za stvar, ki je ne pozna in o resničnosti katere ni prepričan.

V pošte v pride še nekaj drugega in to je, da akademik pride nešteto-krat v položaj, da mora braniti svoje versko prepričanje proti napadom nasprotnikov. Zato je vsakemu našemu dijaku potrebno, da pride sam v

vsakemu vprašanju do dna, to pa ne bo mogel storiti, če nima zato potrebnega znanja in jasnosti. Zato je nujna potreba vsakega dijaka ta, da se resno loti študija, da poglobi in utrdi svoje versko znanje. Nikogar bi ne smelo biti med nami, ki bi ne poznal temeljito vsaj glavna dela našega Mahničiča in Ušeničnika ter drugih velikih katoliških mislecev. Mnogo jih je takih, ki v tem duševnem razpotju sežejo po najbolj proslulih modernih filozofih in v njih delih iščejo resnice, miru. A zastonj je njih iskanje! Težave rastejo, vedno večji dvomi vstajajo v njih dušah in končno pridejo tja, kamor edino morejo priti; to je, kar jim je še pred časom bilo jasno jim postaja čedalje bolj — temno, kar gotovo — dvomljivo. Končni uspeh vsega tega duševnega tavanja je tak, kakor navadno če slepec slepca vodi. Tu tiči ravno vzrok čemu toliko akademikov odpade od vere, največ radi tega, ker se sploh niso nikdar poglobili v katoliško literaturo in filozofijo in so vzeli za resnico in čisto zlato vse, kar so v svoji vedoželjnosti in napuhu dobili pri najbolj proslulih protikrščanskih učenjakihi. Večkrat se dogaja, da brezverski tovariši s svojo »znanstveno« nevero operirajo tako, kot da bi bila sad moderne vede in smatrajo in označujejo one, ki se z njimi ne strinjajo za inferiorne. Jasno pa je dokazano, da prava znanost nikoli in nikjer ne ovira vere in da ta podkrepuje ono. Prava veda vodi vedno k resnici — Bogu, le polovičarska vodi v odpad. Zatorej moramo skrbeti, da bomo zmožni zavrniti laž in neresnico, kjerkoli se pojavi, kajti najmučnejše je, laž spoznati, pa se obenem čutili nesposobnega, jo s pravim orožjem — dokazom resnice — pobiti. Toda še nekaj drugega nam je treba. Ni dovolj, da se učimo in črpamo iz knjig resnico, treba je to resnico vzprejeti vase, jo asimilirati, jo napraviti našo, napraviti iz nje bistven del nas samih, jo doživeti v sebi. Ni mogoče razumeti vere s samim golim razumom, odpreti jej je treba predvsem srce. Vera mora vsakemu izmed nas postati sinteza vseh duševnih moči, vsak izmed nas mora spoznati, da je vera intuitivno gledanje večnega in zato ne smemo čakati, da nam drugi prinesejo resnico že servirano, treba jo je iskati *in doživljati*, na lastni koži *preizkusiti*, treba je resnico svojemu duhu še bolj odkrivati, da nam postane v resnici »edina jed in pijača«. Treba je iz našega katolicizma izločiti oni suhi, ozkosrčni racionalizem, ki ubija toliko plemenitih duš in tlači toliko dobrih, samostojnih src. Vsak izmed nas se mora zavedati, da je živ, delujoč in soodgovoren ud telesa Kristusovega, ki v njem živi, je zanj soodgovoren in soodloča o njegovem sodobnem stanju, o njegovem bodočem razvoju.

Da pa pridemo res kedaj do tega je treba vsakemu izmed nas izobrazbe, srca in molitve!

Iz dijaških podružnic.

Dijaška zveza. Odbor D. Z. se iz srca zahvaljuje vsem gospodom, ki so pripomogli, da je izšla naša okrožnica.

Odbor.

Ker je *Dijaška zveza* v veliki denarni zadregi, je vsak član dolžan po svoji moči prispevati, za okrožnico, ki smo jo izdali in nabirati darove za *Dijaško zvezo*. Tovari-

ši, če bodo prispevki za prejeta okrožnico in drugi darovi za *Dijaško zvezo* dosegli par stotakov, izide zopet naša »Rast« koncem marca. Prosimo vas torej, dragi tovariši, kjerkoli veste, da se more kak dar dobiti, poskusite sami ali pa sporočite odboru,

Vsak okrožni načelnik naj preskrbi, da se bodo v okrožju že o velikonočnih počitnicah nabirali darovi za bodoči socialni tečaj. Svetujemo pa, naj si okrožni člani med seboj razdele delo po občinah in se posvetujejo prej z znanci v občini.

Za vel. noč torej na delo, da bomo napravili letošnji dijaški tečaj še slovesneje. Vsak darček dobrodošel.

»*Rast*« je naslov poslanici krščansko soc. dijaštva, ki smo jo razposlali na vse podružnice. Ako bi kdo izmed tovarišev te poslanice še ne prejel, naj to sporoči Dijaški zvezi. Corso Verdi 37.

Sestanek dijaških okrožnih načelnikov v Gorici. Dne 28. XII. so se zbrali v Gorici načelniki dijaških okrožji, da podajo svoja poročila o delu in načrtih, ki jih stavijo posamezna dijaška okrožja. Izmed vseh poročil sta bili najbolj razveseljivi poročili goriškega in vipavskega okrožja. Stavili so se posamezni predlogi za izpopolnitev in reorganizacijo »Dijaške zveze«, katere rast naj bi se ravno v dijaških okrožjih razcvela. Sprejeti so bili sledeči predlogi: 1. Vsak naš član naj se včlani pri »Dijaški Matici« v Trstu. — 2. Vsak naš član mora vsaj enkrat v letu predavati v društvu, ki je pristopilo k »Prosvetni zvezi« v Gorici. — 3. Vsak član mora biti za vsak korak v tesnem stiku z centralnim odborom.

V programu poslovnega leta 1925. je sprejeto: Izdajanje lista »Rast« za vsakokratne dijaške počitnice t. j. za božič, Velikonoč, začetkom in koncem šolskega leta. Organizira naj se v posameznih okrožjih dijaške tečaje na isti način kakor so se vršili v kraškem in vipavskem okrožju. Prihodnji veliki dijaški tabor naj bo združen z duhovnimi vajami; podoben načrt naj izvede centralni odbor. Čim vztrajnejše bo naše delo, tembolj bogato bo rastla »Dijaška zveza« kot autonomen oddelek »Prosvetne zveze« v Gorici. Ravno v plodovitem delu se bosta oba kroga medsebojno podprla za oplemenitenje in duševni dvig vseh nas.

Mnogo krepkih in sočnih misli smo na tem sestanku podali, sedaj pa moško k izvajanju vseh teh načrtov.

Tajništvo.

Priporočamo tovarišem in tovarišicam, da si naroče »Križ na gori«, ki je krasno glasilo slovenskega krščanskega dijaštva.

Dijaški krožek v Gorici deluje že dve leti. Uvedli smo tedenska predavanja in literarne večere. Sodelujemo tudi v prosvetnem društvu »Mladika«, da s tem pokažemo solidarnost z istomislečimi brati in sestrami brez ozira na stan. Pripravljali smo tudi svojo prireditev, ki se pa ni vršila iz raznih razlogov. Mogoče bomo drugič bolj srečni!

Vsem čitateljem in čitateljicam!

Pred seboj imate prvo številko letošnjega „Čolniča“. Poslali smo vam list na ogled. Prosimo vas, naročite se takoj! Malenkostno naročnino 6 lir zmore vsak. Onemu, ki ne bi poravnal v enem mesecu naročnine vsaj delno, bomo prihodnjo številko ustavili.

One čitatelje, ki ne nameravajo lista naročiti, pa uljudno prosimo, da ga dajo čitati prijateljem in sosedom.

Prepričani smo, da bo naš edini in najboljši mladinski in družinski list, našel povsod nešteto prijateljev in naročnikov.

Petje.

O pevskih tekmah.

Kdor zasleduje liste in razne revije, se mu nudi mnogo čtiva o najraznovrstnejših tekmah, ki se tičejo seveda v prvi vrsti sportnih panog. Neredko se vrše tekme tudi v posameznih strokah umetnosti, tekme za prvenstvo v literarnih delih itd. Sportne tekme poznamo tudi pri nas zlasti v povojni dobi. Kak namen imajo tekme, oziroma kaj bi moral biti namen vseh tekmovanj? Gotovo in edino ta: zanesti v posamezna društva in skupine čim več veselja in pravega duha do resne gojitve te ali one stroke v sportu ali umetnosti. Ne telovadimo namreč le za to, da bi mogli nastopiti pri kaki tekmi, ampak zato, da bomo postali sami zase dobri telovadci in da postanemo kot taki zdravi, čili itd. Tekma sama je pa le *sredstvo v dosego kakega cilja* in ne cilj sam. Ta pojim se premnogokrat zamenjuje in sreča je le ta, da postane n. pr. telovadec, ki mnogo vadi, dober kljub temu, da je telovadil radi tekme same. Ali so tekme potrebne? Žalibog — potrebne in včasih zelo potrebne! Že pri vsakdanjih delih bi človek opustil marsikaj in to mnogokrat v svojo škodo, ko bi ne imel tekmovalca, ki mu sku-

ša segati čez glavo in hočeš, nočeš — moraš se oprijeti tega in onega, česar bi gotovo ne storil, ko bi ne imel tekmovalca. — Tekme so največkrat javne in vspehujejo k delu. Pri tekmah more društvo spoznavati svoje vrline in napake in s tem mu je dana prilika, da se spopolnjuje. Izidi pri tekmah so uradno merilo, s katerim merimo nivô posameznih skupin. Pridnost in znanje žanjeta pohvalo, nedelavnost in neznanje pa grajo. Kjer ni tekmovanja, tam ni v največ slučajih sploh nikakega napredka. Poglejmo kar naše pevske zборе: zadovolijo se premnogokrat s tem, da zapojejo par borih pesmic pri veselici. Kako pojejo te pesmi, jim ni vedno bogvekoliko mari. Čemu bi se pač trudili, ko bodo vendar nastopili sami in ne bo tekmovalca, ki bi jih mogel nadkriliti! Žalibog, da je to resnica. In kaj je z napredkom? Ni ga! — V Franciji in Nemčiji, kjer cvete organizacija vsestransko, je zaznamovati pri pevskih zborih, ki so včlanjeni v pevskih udruženjih, velike napredke, ki so plod rednih, dobro organiziranih ter redno se vršečih tekmovanj. Pa ne le v Franciji in Nemčiji, tudi v drugih kulturnih državah so združene skoraj vse pevske edinice v širše organizacije. V Ju-

goslaviji cvete pevska organizacija in človek se kar zveseli, ko posluša pri okrožnih nastopih in tekmah vaške zборе, ki nastopajo včasih s tako dovršenostjo, da se moramo čuditi. Najbolje je v tem pogledu v Sloveniji, pa tudi v Hrvatski je vedno več pevskih prireditev v obliki tekmovalanj in tudi tam opažamo velik napredek. Na Goriškem doslej še nismo pričeli. Naš »Pevski oddelek« se ravnokar peča tudi s tem vprašanjem in upamo, da bomo kmalu dočakali prvo pevsko tekmo.

Tekma. Majnika meseca t. l. priredi Pevsko društvo »Mladika« v Gorici tekmo s tremi drugimi zbori, včlanjenimi v Prosvetni zvezi. Tekma bo javna in veliko zanimanje vlada v glasbenih krogih za to prireditev.

Glasbeni tečaj. Pevski oddelek priredi pevski tečaj za pevovodje; tečaj se bo vršil meseca julija t. l. in bo trajal dva tedna. Vabljeni bodo tudi drugi naši mladi prijatelji, kateri poznajo že osnovne pojme iz glasbe. Vsak dan se bodo vršile teoretične in praktične glasbene vaje. Dosedaj se je prijavilo že več učiteljev-predavateljev za ta važni tečaj.

Zbor Pevskega in glasbenega društva v Gorici. Moških glasov je premalo, čeravno so glasovi tupatam premočni. Močno moti tenor, ki hoče peti solistično. Zbor je pel sicer sigurno, glasovi so razun tenorjev in par sopranov razmeroma dobri; vendar pa manjka zboru poglobljena lastnost: duša. To nam je najbolje dokazal Mokranjčev zbor, katerega je bil učiteljski zbor par dni prej tako dobro zapel. Umetniška stran se pri zborovem petju raztrže, ako se zbor ne zaveda, da stopi pevec pri petju v nov svet, v katerega mora povleči slušatelja za sabo. Kakor gledališki igralec, tako mora tudi pevec paziti, da se na odru res poglobi v stvar. V

hipu, ko pevec zapoje, stopi zbor v duševno vez s pevovodjem, ki ga vodi s svojo voljo in močjo v pesniški svet. Te so lastnosti, katere zahtevamo od zбора. Da tega pri zboru Pevskega in glasbenega društva ni bilo, temu je morda krivo dejstvo, da je večkrat gledala cela vrsta pevk v note, morda pa tudi slabo razpoloženje pevovodje.

Koncert Slov. kvarteta v Gorici, Ajdovščini, Tolminu in v Idriji (3., 4., 5. in 6. jan.). V Gorici je nastopilo Pevsko in glasbeno društvo z nekaterimi zbori. Kvartet tvorijo štirje pevci, ki so prišli gostovat na Primorsko. Najbolje je pel basist Zupan, ki sme biti nam Slovencem v ponos. Razun v najnižjih glasovih je pel vselej umetniško dovršeno. Tenorist Banovec ima mil, prijeten glasek. Škoda, da posega včasih v njemu nedovoljene višine in da ponekod poje nosljato. Drugi tenor poje v nekaterih legah z naporom in ne diha dobro. Prvi bas je v nekaterih legah premalo lepozvočen, da bi mogel priti v polno veljavo z ostalimi tremi, kar se je posebno opazilo pri forte. Kljub temu je izvrstna interpretacija izbrisala vse majhne pomanjkljivosti, tako da smemo reči, da je kvartet lepo zapel nekaj priprostih zborov. Na programu je bila od modernih izbrana samo ena, katero je kvartet lepo zapel in ki je žela najmanj ploskanja. To dokazuje, da naše občinstvo še ni dostopno za moderno pesem. Iz istega vzroka se zbor Učit. zveze ne more prikupiti s svojimi običajnimi programi.

»*Pevec*«, glasilo Pevske zveze v Ljubljani, stane 10 lir. Uprava: Miklošičeva cesta 7. Zadnje številke nudijo kakor prejšnje mnogo čtiva; omenim naj le nekaj: popis še živečega skladatelja drja Antona Švaha. Jakob Aljaž zabava čitatelje s svojimi spomini iz mladih let. Listu je priloženih osem pesmi, o katerih še spregovorimo. V vesteh iz inozemstva čitamo članek, ki se tiče

nas. »Pevce« poroča o našem sestanku zborovodij od dne 25. 9. 1924. S posebnim zanimanjem zasledujejo naši prijatelji onstran meje gibanje našega Pevskega oddelka.

† *Viktor Parma.* 25. 12. 1924. je umrl plodoviti skladatelj Viktor Parma. Bil je italijanskega rodu; tudi njegova glasba je bila po vzoru italijanskih glasbenikov: živahna, melodiozna. Šolal se je na Kranjskem in na Dunaju. Zadnji čas je prebival v

Mariboru kot upokojen uradnik in častni kapelnik narodnega gledišča. Mnogi skladatelji izdajo dobre opere, katerih pa operne družbe ne dajejo. Parmove opere pa so radi uprizorili Slovenci, Hrvati, Čehi. Parma je pisal opere: »Teharski plemiči«, »Ksenija«, »Stara pesem«, »Zlatorog«. Napisal je tudi operete: »Carične Amaconke«, »Nečak« in »Apolonov hram«. Slava spominu Viktorja Parme!

Telovadba.

Telovadni tečaj.

Istočasno z organizatoričnim tečajem so se zbrali tudi naši telovadci. Ne k zabavi, k učenju in vežbanju!

Sedemnajst zastopnikov štirinajstih telovadnih odsekov je vadilo pod vodstvom zveznega načelnika br. Kolaroviča Franca iz Mirna. Fantje so telovadili po šest do osem ur dnevno ter predelali redovne in letošnje proste vaje. Disciplina vzorna! Med telovadbi so bila predavanja in razgo-

vori, kako poživiti ali vzdramiti nove telovadne odseke.

Pri sestanku vseh navzočih zastopnikov se je ugotovilo stanje telovadnih odsekov oz. kje bi se dala še ledina zorati.

Odsek v Črničah šteje 14 rednih telovadcev.

Šturje: ženski telovadni oddelek: 25 članic. Ustanovil se bo tudi fantovski z 20 člani.

Kamnje: 8 članov.

Dornberg: 25 članov. 15 naraščaja, ženski odsek se bo ustanovil.

Vertoŕba: k odseku bi pristopilo 7 fantov

Sv. Križ: ženski oddelek 16 članic; moši: s 15 člani se mora oživeti.

Vipava: se bo ustanovil moški oddelek s 15 člani; ženski z 10—12 članicami.

Isto v Slapu pri Vipavi.

Batuje: 15 članov; 14 moškega naraščaja.

Bilje: vstopilo bi 10 fantov in 15 naraščaja.

Najbolj živahno deluje mirenski telovadni odsek.

Dobro deluje tudi podgorski ženski; deloma tudi goriški. Vendar bi ta slednji potreboval lastnih prostor, potem bi začeli tudi z moško telovadbo.

V vseh naznačenih krajih se že dela za ustanovitev odsckov. Treba bo pa iti še tja, odkoder ni bilo zastopnikov. Fantje, telovadci! Ponesite misli, ki jih je načelnik tel. odsekov zaključil ob zaključku tečaja po vsej deželi. Naj ne ugasne svetel plamen v

vaših očeh, neskaljena naj bodo vaša srca ko gradite mogočno stavbo prosvete slovenskega ljudstva. Vi ste prednja straža naših prosvetnih društev. Z disciplino, tovarištvom in vnemo za krščansko prosveto dokažite, di ste pravi borci!

Iz naših društev.

Prosvetna zveza.

Dr. Antonu Gregorčiču, ustanovitelju prvega »Bralnega in podpornega društva« v Gorici, očetu našega šolstva in pospeševaliju naše književnosti, želi k njegovemu zlatomašniškemu jubileju trajnega blagoslova božjega — Prosvetna zveza.

Letošnji »Čolnič« ima, kakor vidite, nekoliko drugačno obliko kot prejšnji. Umevno, da bi bile slike lahko še lepše, toda »lepota stane«. Ponavljamo zopet staro pesem: Čimveč naročnikov, temveč vsebine in tem lepša oblika! Drug za drugega!

Prvo številko smo tiskali v več izvodih in jo poslali na vpogled tudi onim, ki mogoče doslej niso poznali »Čolniča«. Ako prejemniki lista ne naroče, jih prosimo, da ga dajo čitati drugim. »Čolnič« stane celoletno *samo 6 lir* in se naroča *pri upravi »Našega čolniča«, Via Mameli 5, Gorizia*. Na isti naslov naj se pošilja potom priloženih čekov ali po poštni nakaznici denar in reklamacije.

Uredništvo »Našega čolniča« se nahaja v prostorih Prosvetne zveze, Corso Verdi 37, Gorizia. Na ta naslov naj se pošiljajo dopisi vsaj do 15ega vsakega meseca.

Poslovnik Prosvetne zveze še ni dotiskan. Društva naj še nekoliko potrpe. Najvažnejše odločbe bo sproti objavljajl »Čolnič«.

Da ne bo pritožb, javljamo ponovno, da Prosvetna zveza posreduje pri oblastvu samo za uprizoritveno do-

voljenje onih društev, ki so vsaj *en mesec preje* vložila prošnjo s predpisanimi prilogami. Te priloge so sledeče: italijanska točka, kratka vsebina igre in pevskih točk v italijanskem jeziku, »nulla osta«, ki jo izda županstvo, izkaznica o vplačanih davčnih pristojbinah in izkaz o vplačani »tassa erariale«, ki ga dobite pri Molessiniju, Via Teatro. Kdor hoče, da mu tajništvo prestavi vsebino, naj pošlje 10 lir, za davčno pristojbino zahtevajo 18 lir, za vidiranje vstopnic pa okrog 50 lir, ki se poračunajo ob vrnitvi vstopnic pri gori omenjenem uradu. Društvo, ki ne bi izpolnilo navedenih pogojev, naj ne računa na posredovanje!

Potovalna knjižnica začne poslovati koncem januarja. Doslej je vložilo prošnje za knjige 16 društev. Ko dobijo prizadeta društva poziv, naj pošljejo določeni dan zanesljivega člana v tajništvo, da vzame knjige in podpiše prejemnico. Posamezno društvo sme imeti knjige k večjem dva meseca in jih mora po preteku tega roka vrniti okrožju. Opozarjamo vse knjižničarje, naj zelo pazijo na knjige!

Članarino Prosvetni zvezi, naj društva vplačajo čimpreje! Znaša letno 50 stotink od vsakega člana in članice.

Tečaj v Podgori. V ned. dne 18. jan. se je zaključil enotedenski večerni tečaj, ki ga je vodila v našem društvu Prosvetna zveza. Predavanja, ki so jih imeli gospodje odposlanci,

so bila zelo važna. Vmes je bilo poskrbljeno za primerno zabavo. Udeležba je bila večinoma prav zadovoljiva. Zlasti nas je zabaval g. kupletist Bratuž iz Gorice. Dekleta in fantje pridno telovadijo, vršijo se tudi redne pevske vaje. Naj bi mlado društvo uspešno procvitalo!

Mohorjeve knjige so izšle. Lepe so in poučne. Želimo, naj bi jih člani pridno čitali pri fantovskih večerih. Svetujemo, naj se vsako društvo naroči nanje in kjer je potreba, prevzame tudi poverjenišтво.

Odmevi iz organizatoričnega tečaja v Gorici. Prejeli smo nebroy zahval za prirejeni tečaj. Fantje so čutili nujno potrebo po tozadevnem pouku. Šli so domov z velikim navdušenjem in se krepko oprijeli dela. Vsi javljajo, da so začeli z društvenimi večeri in z agitacijo za »Naš čolnič«. — Tudi Prosvetna zveza se z veseljem spominja na uspeli tečaj in kliče vsem udeležencem in udeleženkam: Delajte neumorno, ostanite junaški in zvesti!

Okrožja.

Gregorčičevo okrožje se je zbralo k redni seji dne 18. decembra. Poleg novega poslovnika so se obravnavale notranje društvene zadeve, zlasti stališče društev napram politiki. Tudi o agitaciji za »Naš čolnič« so bili sprejeti važni sklepi.

Kobariško okrožje si je izbralo za tekoče leto naslednji odbor: Ivan Manfreda, preds., Velikonja Miroslav, podpreds., Faletič Jož., taj., Ivan Čebokli, blag., Kranjc Franc iz Starega sela, Volarič Ivan iz Svina, Lah Franc iz Sužida so bili izvoljeni kot odborniki. Pevski referent je A. Uršič iz Kobarida.

Mirensko okrožje se je ustanovilo 6. januarja. Pri ustanovitvi so bila zastopana društva: Miren, Bilje, Štandrež in Podgora. Opravičili sta

se društvu v Orehovljah in Gabrijah. Brez opravičila je ostalo društvo v Opatjem selu. Okrožni odbor se je konstituiral sledeče: Anton Vuk, preds., Leopold Pelicon, tajnik, R. Devetak, blag., Andrej Paglavec iz Podgore, Paškulin Leopold iz Štandreža, Izidor Čuk iz Bilj, Janez Cotič iz Orehovlj so bili izvoljeni kot odborniki. Za načelnika telov. odsekov je izvoljen F. Kolavčič, za načelnico dekl. krožkov Zala Vukova. Po konstituiranju je odbor razpravljaj o stanju podrejenih društev in zlasti poudarjal pomanjkanje knjig.

Gorenje vipavsko okrožje je imelo dne 14. decembra redno okrožno sejo. Predsednik g. Jože Breclj je podal poročilo o novem poslovniku in o »Našem čolničju«. Določijo se letni prispevki okrožju v znesku 5 lir. Sprejel se je sklep, da se bodo vršile okrožne seje vsaki mesec. Po poročilu vseh društvenih tajnikov je bila okrožna seja zaključena.

»Planinsko okrožje« je od svoje ustanovitve 15. avg. m. l. imelo 2 seji, na katerih je razpravljalo važna vprašanja tičoča se društev o okrožju. Okrožna knjižnica je bila glavna točka teh sej, istotako si okrožje želi predavatelj, kar pa je odvisno od gg. predvatejev pri P. Z. V načrtu ima okrožje, da na poletje priredi eno skupno prireditev. Od skupnega čistega dohodka, ki pride v okrožno blagajno, se nabavi knjig za okrož. knjižnico. Povdarjalo se je na zadnji seji 14. dec., da se mora več skrbti posvetiti našemu naraščaju.

Prihodnja seja se vrši 8. februarja na Slapu.

Kaj pa ostala okrožja? O srednjevipavskem, idrijskem, dolnje vipavskem in tolminskem okrožju bi že radi slišali kaj poročil. Takoj po društvenih občnih zborih naj okrožni predsedniki skličejo okrožni občni zbor in začno z rednimi sejami.

Društva.

Škocijan. Počasi se vzbujajo prosvetno delo tudi na Krasu. Dne 6. januarja je imelo prosvetno društvo v Škocijanu svoj ustanovni občni zbor. Ob tej priliki je predaval odposlanec Prosvetne zveze, katerega smo bili iz srca veseli. Društvu smo dali naslov »Jamska vila«. Društveni predsednik je g. J. Mahorčič, tajnica pa g.č. Pavlina Premru. Pri občnem zboru je bilo navzočih nad 100 članov. V društvu imamo že izurjen pevski zbor. Manjkajo nam še knjige. Vabimo tem potom tudi ostale sosednje vasi, naj se oklenejo Prosvetne zveze in njenega dela.

Postojna. So še značajni fantje tudi pri nas. Na vsak način hočejo ustanoviti fantovski krožek po zgledu istovrstnih krožkov Prosvetne zveze. Sicer nimamo še prostorov, a navdušenost in dobra volja premagata vse ovire. Nadejamo se, da bomo v kratkem slišali o ustanovljenem fantovskem krožku v Postojni. Bog daj!

Povir. Slučajno smo dobili v roke »Naš čolnič«. List se nam je prikupil in vzbudil željo, da tudi mi ustanovimo prepotrebno društvo. Večina fantov in deklet je sprevidela, da s pijančevanjem, plesom in drugimi povojninim norostmi, ne opravi ničesar, zato si želijo resnega dela. Prosimo Prosvetno zvezo, naj nam pomaga, ji bomo vedno hvaležni.

Col. Kakor vam je že znano, je imelo naše društvo občni zbor. Dosedaj šteje društvo že 70 članov in članic. Za društvenega predsednika je bil izvoljen g. Hladnik, ki se je udeležil tudi organizatoričnega tečaja. Društveni tajnik je gospod Franc Bajec, pevovodja pa č. gosp. J. Janc. Priredili smo Silvestrov večer, kjer nam je predsednik razložil pomen in način delovanja v prosvetnih društvih. Naše društvo se imenuje Prosvetno društvo na Colu. Imamo upanje, da bomo s skupnimi močmi šli krepko naprej!

Drežnica. Po dolgem času smo se zdramili tudi pod sivim Krnom. V nedeljo pred božičem sklicali smo občni zbor in obnovili »Izobraževalno društvo z imenom »Krn«. Pristopilo je takoj nad 100 članov, a upamo, da jih pristopi še. »Naš Čolnič« katerega tako malo poznamo, sklenili smo razširjati in dopise vanj pošiljati.

Veliko hvaležnost smo dolžni gosposodu odposlancu prosvetne zveze za trud in požrtvovalnost našega novo ustanovljenega društva. V prvi vrsti nam je treba knjig, in predavateljev, in ko pridemo do moči upamo da dohitimo sosedna društva, do tedaj pa — Bog živi!

Stomaž. Pod Čavnom smo začeli. Ustanovili smo 14. decembra fantovski krožek. Do sedaj je pristopilo 29 fantov. Izvoljen je bil sledeči odbor: Bratina Franc preds., Bratina Anton podpr., Černigoj Franc tajnik, Batagelj Štefan blagajnik, Černigoj Maks, knjižničar in Bratina Julijan ter Bratina Danijel odbornika. Osnovali smo pevski zbor, ki ga vodi pevovoja Bratina Franc in dramatski zbor, ki mu načeluje Ivan Valič. Krožek je začel s fantovskimi večeri in petjem. Predelali smo poslovnik Prosvetne zveze in čitali več važnih člankov iz »Čolniča«. Za društvena patrona smo si izbrali sv. Cirila in Metoda. Bog daj, da bi nadaljevali z onim ognjem, s katerim smo začeli!

Kred pri Kobaridu. Sredi zime smo stopili na plan. Sklenili smo vsako nedeljo prirejati predavanja, kar že izvršujemo. Škoda, da za enkrat še nimamo stalnega pevovodja. Najbolj deluje še knjižnica, ki vsebuje 300 prvovrstnih knjig. Člani se je poslužujejo pridno. Namesto petja smo si omislili sedaj tamburaški zbor. Prosimo bratska društva, ki bi imela kaj rabljenih tamburic (bisernico, kontrašico, brač), da se javijo. Vkljub raznim neprilikam, ki jih je povsod dovolj, upamo, da bo naše delo vztrajno in uspešno.

Batuje. Novo leto smo začeli s krasno prireditvijo, pri kateri so bile na vzporedju pevske točke, deklamacije in šaljivi prizori: »Ženin Miha« in »Krojač čevljar«. Nekatero pesmi so bile prav srečno izbrane, kakor: »Pojdem na Hrvatsko«. Moški zbor bi moral biti mestoma bolj živahen. Ženski zbor je zapel »Lep je srebrni pas«. Premaloštevilen je bil in uvodoma nekoliko preplašen. Kupleti so izborno uspeli, istotako igra sama. Neustrašeno naprej!

Planina pri Vipavi. Na Novo leto smo izvolili sledeči društveni odbor: Janez Lavrenčič preds., Aloj. Trbižan podpr., Janko Pišot taj., Rafael Marc blag., Venc. Štrancar knjiž., Ant. Petrič gospodar, Franc Kete, Josip Kobal, Franc Rešeta, Ant. Pipan odborniki. Društvo šteje 60 članov. Naj bi korajžno delali!

Gaberje pri Štanjelu. Prosvetno društvo »Danica« je imelo dne 21. decembra obnovitveni občni zbor. Novi odbor je sestavljen tako: Čehovin Alfr. preds., Vitez Ivan podpr., Turk Franc blag., Uhelj Jožef tajnik, Uhelj Franc knjižničar, Suban Polde, Turk Lojze, Stegovec Leop. in Čehovin Matko odborniki. Društvo šteje 35 članov, samih kmečkih fantov in mož. Naj lepo prospeva!

Slap ob Idriji. Pri občnem zboru smo sestavili naslednji odbor: Štrukelj Ign. preds., Štrukelj Franc podpreds., Hvala Marija tajnica, Mrak Al., Tratnik I., Hvala Justin, Lukman Ivan, Jan Ivan, odborniki.

Gabrije pri Mirnu. V društvu se vrše redno pevske vaje in seje. Po sv. Martinu nismo imeli več predstav. Nameravamo pa prirediti zabavni večer za pust. Vkljub temu, da je društvo mlado, uspeva dobro.

Spodnja Idrija. V družinskem krogu se je vršil Silvestrov večer. Vse je bilo v redu, le godbe je manjkalo. Nekaj lepega je pa bil občni zbor na dan sv. Treh kraljev popoldne, s petjem in godbo. Odbor je ostal stari z de-

lavnim predsednikom A. Braitom na čelu. Volili smo po novem poslovniku.

Vrhoplje. Kdo bi si mislil, da se bo naša želja po gospodinjskem tečaju mogla uresničiti! In vendar smo dosegle, da se tečaj začne sredi marca, če ne bo drugih zaprek. Sedaj imamo polne roke dela s pripravami. Tečaja se bodo mogle udeleževati tudi sestre iz sosednjih društev, na kar jih že sedaj opozarjamo.

Dornberg. Dramatske prireditve, ki jih prireja »Čitalnica«, so v vsakem oziru skrbno naštudirane in krasno uprizorjene. Štirikrat so igralci predstavljali »Peterčkove sanje« in vedno je bila prostorna dvorana nabita občinstva. Med posetniki je bilo tudi izredno veliko gostov iz Gorice, ki so enodušno izjavljali, da prekaša dornberški oder točasno vse podobne ljudske gledališke odre. Čast režiserju g. Bricu in igralcem! Želimo, da bi postala dornberška »Čitalnica« nekaka dramatska šola za vsa okoliška društva. Naš sklep je: V Dornberg gremo radi, ker se v resnici marsikaj naučimo!

Breginj. Mlado naše društvo kaže živahno življenje. Na Štefanovo so že nastopili igralci. Uprizorili so igro Tri ptički s primernimi pevske točkami in dvoje krasnih deklamacij. Okoliške vasi, sedaj pa še ve na noge in sledite vrlim Breginjcem!

Idrija ob Bači. Pri nas smo se začeli gibati, v kolikor se moremo v današnjih razmerah in z močmi, ki jih imamo na razpolago. Knjižnica najbolj posluje. Uredila jo je gđč. Rupnik, katera je sedaj ustanovila tudi »dekliški krožek«. Petje bode podučeval g. Kosmač. Če se bo dalo, bomo skušali spomladi napraviti eno prireditev. »Naš čolnič« smo prej razširili, za katerega je obče zanimanje, kar tudi zasluži. Vreden je, da pride v vsako hišo. Občni zbor smo imeli po dolgem času, 30. nov. prejš. leta.